

Suomen Akatemian julkaisu 1/06

KEHITYS- TUTKIMUKSEN STRATEGIA

SUOMEN AKATEMIA
TIETEEN RAHOITTAJA JA ASiantuntija

KEHITYS- TUTKIMUKSEN STRATEGIA

SUOMEN AKATEMIA LYHYESTI

Suomen Akatemia rahoittaa korkealaatuisia tieteellistä tutkimusta, toimii tieteen ja tiedepolitiikan asiantuntijana sekä vahvistaa tieteen ja tutkimustyön asemaa. Toiminta kattaa kaikki tieteen- ja tutkimuksen alat.

Suomen Akatemian kehittämistöimien pääpaino on ammattitutkijoiden uramahdollisuuksien monipuolisessa kehittämisessä, korkeatasoisten tutkimusympäristöjen edellytysten luomisessa ja kansainvälisten mahdollisuuksien hyödyntämisessä kaikilla tutkimuksen, tutkimusrahoituksen ja tiedepolitiikan alueilla.

Akatemialla on käytössään useita erilaisia tutkimusrahoitusmuotoja eri tarkoituksiin.

Suomen Akatemia rahoittaa tutkimusta vuosittain noin 240 miljoonalla eurolla. Se on noin 14 prosenttia Suomen valtion tutkimusrahoituksesta.

Akatemian rahoittamissa tutkimushankkeissa tehdään vuosittain noin 3 500 tutkijatyövuotta yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa.

Akatemian rahoittama monipuolinen ja korkeatasoinen perustutkimus tuottaa uutta tietoa ja uusia osaajia. Akatemia kuuluu opetusministeriön hallinnonalaan ja saa rahoituksensa valtion budjettivaroista.

Lisää tietoa Suomen Akatemiasta on verkkosivuilla osoitteessa www.aka.fi.

Layout: GREY PRO Oy
Kuvat: 24-7, Getty Images
ISBN 951-715-575-1 (print)
ISBN 951-715-576-X (pdf)
Edita Prima, 2006

SISÄLLYS

1 Johdanto	8
2 Suomen Akatemian toimintaperiaatteet ja strategiset tavoitteet	9
3 Kehitystutkimuksen lähtökohdat ja haasteet	10
3.1 Kehitystutkimus ja kehitysmaatutkimus	11
3.2 Ongelmakeskeisyys ja monitieteisyys	11
3.3 Poliittikkarelevanssi	13
3.4 Yhteenveto	15
4 Toimintaympäristö	16
4.1 Verkostoituminen ja sidosryhmät	16
4.2 Kansainvälinen yhteistyö	17
4.3 Tutkimuspolitiikka Pohjoismaissa	19
4.4 Tutkimustulosten hyödynnettävyys	20
4.5 Yhteenveto	21
5 Rahoitusperiaatteet	22
5.1 Teemat	23
5.2 Monitieteisyys ja tutkijoiden yhteistyö	24
5.3 Kehitysmaiden tutkimuskapasiteetin vahvistaminen	24
5.4 Tutkijankoulutus	25
5.5 Kehitystutkimuksen määräraha	27
5.6 Yhteenveto	27
6 Johtopäätökset ja suositukset	28
Lyhenteet	29
Liitteet	
I Vuosituhajulistuksen kehitystavoitteet	30
II Kehitystutkimuksen rahoituksen toimintaympäristö	31
III Ulkoasiainministeriön kehityspoliittiset tutkimusvarat	31
IV Työryhmän asettamiskirje	32

Kuvailulehti

Julkaisija	Suomen Akatemia	Päivämäärä	20.1.2006
Tekijä(t)	Suomen Akatemian kehitystutkimuksen strategiaryhmä		
Julkaisun nimi	Kehitystutkimuksen strategia 2005		
Tiivistelmä	<p>Kehitystutkimuksella on vakiintunut asema suomalaisessa tiedekentässä. Kehitystutkimus, joka kattaa alat terveyden- ja metsäntutkimuksesta antropologiaan ja kansainväliseen talouteen, on luonteeltaan ongelmakeistä ja soveltavaa, mutta ammentaa eri alojen perustutkimuksesta. Kehitystutkimus kuvaa ja tulkitsee kehityksen ulottuvuuksia, auttaa ymmärtämään kehityksen esteitä ja etsii keinoja näiden esteiden poistamiseksi.</p> <p>Suomen Akatemian kehitystutkimuksen strategiassa linjataan alan tutkimuksen kehittämistä ja rahoittamista. Akatemia on suunnannut rahoitusta kehitystutkimukseen (kehitysmatutkimukseen) 1970-luvulta lähtien, ja vuodesta 1990 lähtien tuki on perustunut Akatemian ja ulkoasiainministeriön yhteistyöhön. Akatemian 27.9.2004 asettama asiantuntijaryhmä ehdottaa rahoitusyhteistyön jatkamista ja vuosittain haettavana olevan määrärahan tason nostamista 2,5 miljoonasta eurosta 3 miljoonaan euroon. Työryhmä ehdottaa määrärahan nimen muuttamista kehitysmatutkimuksesta kehitystutkimukseksi .</p> <p>Kehitystutkimukseen sisältyy kehitysmaita koskevat tutkimuskysymykset kaikilla tasoilla ja eri tieteiden näkökulmista. Kehitystutkimus -käsitettä käyttämällä korostetaan lisäksi sitä, että maatason ylä- ja alapuolelle kokonaan tai osittain jäävät tasot ja niiden väliset, valtiosta riippumattomat yhteydet ja vuorovaikutukset tulevat entistä tärkeämmiksi. Kehitystutkimuksen ongelmanasettelut voivat nousta yhtä lailla paikalliselta kuin globaalilta tasolta ja eritasoisten kehitysilmiöiden yhteyksiä etsimällä ja analysoimalla.</p> <p>Kehitystutkimus sijoittuu tiede- ja yhteiskuntapolitiikan risteykseen. Strategian mukaan tutkijoilla tulee olla mahdollisuus hyödyntää ja kehittää osaamistaan kaikkien kehitystavoitteiden toteuttamiseksi. Viime kädessä päämääränä on YK:n vuosituhannen kehitystavoitteiden mukaisesti puolittaa köyhyys maailmassa ja luoda aikaisempaa terveellisempi ja virikkeellisempi elinympäristö maapallon kaikille ihmisille. Uusin konkreettinen tavoite on aikaisempaa syvempi yhteistyö pohjoisen ja etelän välillä ja kehitysmaiden omien voimavarojen rakentaminen ja vahvistaminen.</p> <p>Akatemia pitää tärkeänä, ettei kehitystutkimus marginalisoidu erityismäärärahalla rahoitettavaksi erikoisalaksi, vaan kehityksen tavoitteita palvelevaa tutkimusta edistetään kaikilla tieteenaloilla osana yleistä tieteen rahoitusta.</p>		
Asiasanat	kehitystutkimus, tutkimuspolitiikka, kehityspolitiikka, kehitys, kehitysmat, monitieteisyys		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Suomen Akatemian julkaisuja 1/06		
ISSN	0358-9153		
ISBN	Painetulle kirjalle annettu tunnus ISBN 951-715-575-1	Pdf-versiolle annettu tunnus ISBN 951-715-576-X	
Sivumäärä	32		
Julkaisun jakaja	Suomen Akatemia, PL 99, 00501 Helsinki		
Julkaisun kustantaja	Suomen Akatemia		
Painopaikka ja -aika	Edita Prima, 2006		
Muut tiedot	www.aka.fi/julkaisut		

Description

Publisher	Academy of Finland	Date	20 January, 2006
Author(s)	The Academy of Finland Working Group on Development Research Strategy		
Title	Development Research Strategy 2005		
Abstract	<p>Development research, including disciplines from health and forest sciences to anthropology and international economics, is an established field of study in Finnish research and academic community. Development research is characterised as problem-oriented and applied, building however on basic research of the disciplines involved. Development research describes and interprets various dimensions of development, helps in understanding the obstacles to development, and in finding ways in which those obstacles can be removed.</p> <p>The Development Research Strategy defines development and funding policies concerning the funding of development research by the Academy of Finland. There has been a special Academy allocation for funding for development research (or development studies) since the 1970's. Since 1990 this support has been financed in collaboration with the Ministry for Foreign Affairs. The expert working group on development research strategy, nominated by the Academy in 2004, recommends that this collaboration and the funding scheme be continued and that the annual level of funding to be granted to development research projects be raised from 2.5 million euros to 3 million euros. It is also suggested that the term 'development research' be used instead of 'development studies' for the field of study and the funding scheme.</p> <p>Development research is placed in the intersection of science policy and development policy. According to the strategy, researchers should be given the opportunity to use and to further develop their skills and abilities for the realisation of all development goals. Ultimately, according to the UN Millennium Development Goals, the aim is to eradicate extreme poverty and hunger and to secure a healthier and more stimulating living environment for all the people in the world. The latest concrete goal is to deepen the North-South cooperation by creating global partnerships, based on a regulated, predictable and open international trade and finance system. Another concrete goal is to build and strengthen the development capacity, including research capacity, of the developing countries.</p> <p>The Academy of Finland finds it important that development research is not marginalised as a discipline to be funded by the specialised scheme only, and, consequently, that research which serves the goals of development be supported in all disciplines as part of the general research funding.</p>		
Key words	development research, research policy, development policy, development, developing countries, interdisciplinarity		
Name and number of series	Publication of the Academy of Finland 1/06		
ISSN	0358-9153		
ISBN	Print ISBN 951-715-575-1	Pdf ISBN 951-715-576-X	
Number of pages	32		
Distributed by	Academy of Finland, POB 99, FI-00501 Helsinki, viestinta@aka.fi		
Published by	Academy of Finland		
Place and date of printing	Edita Prima, 2006		
Other information	www.aka.fi/publications		

I JOHDANTO

Suomen Akatemia on suunnannut rahoitusta kehitystutkimukseen 1970-luvulta lähtien. Vuodesta 1990 lähtien kehitystutkimuksen tuki on perustunut Akatemian ja ulkoasiainministeriön yhteistyöhön. Rahoitusta myönnetään vuosittaisen hakujen ja hakemusten tieteellisen arvioinnin perusteella monivuotisiin tutkimushankkeisiin. Tutkimuksen temaatit painopisteet noudattavat Suomen kehityspoliittisia tavoitteita. Teemoja on käytännössä sovellettu laajasti, ja haku on ollut avoin tutkijakunnasta tuleville tutkimusaloitteille. Rahoituksen vuositaso on nykyisellään 2,5 miljoonaa euroa. Tutkijankoulutukseen on alettu panostaa järjestelmällisesti viime vuosina.

Kehitystutkimuksen uudelle strategiselle linjaukselle on sekä tutkimuspoliittisesta ympäristöstä että Akatemian omasta toiminnasta nousevia tarpeita. Kehitystutkimuksella on vakiintunut asema suomalaisen tieteen kentässä. Tässä mielessä on aiheellista kysyä, tarvitseeko se enää erityiskohtelua Akatemian tutkimuspolitiikassa ja jos tarvitsee, niin minkälaista. Miten Akatemia voisi parhaiten edistää kehitystutkimusta osana muuta tutkimustoimintaa ja tukea kehitysrelevanssin tunnistamista tutkimustoiminnassa yleensä? Näiden kysymysten lisäksi on aiheellista tarkastella myös itse tutkimusalalla, kehityksen globaalissa ja paikallisissa konteksteissa, tapahtuneita muutoksia.

Suomen Akatemian hallituksen edellisestä toimeksiannosta kehitysmaatutkimuksen jaostolle erityisen tutkimusstrategian laatimiseksi on kulunut yli viisi vuotta. Tässä silloisen jaoston strategiaehdotuksessa otettiin huomioon ulkoasiainministeriön vuonna 1998 teettämän kehitystutkimuksen kansainvälisen arvioinnin suosituksia.¹ Strategiaehdotusta ei tutkimusrahoituksen käytännössä kuitenkaan

lähdetty toteuttamaan, ja Widstrandin ryhmän suosituksiakin on otettu huomioon vain satunnaisesti.

Vuoden 2004 alussa julkaistiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä uusi kehityspoliittinen ohjelma. Se perustuu uusien painotuksien aikaisemmille linjauksille. Tärkeällä sijalla ovat sitoutuminen Yhdistyneiden kansakuntien vuosituhatjulistukseen sekä johdonmukaisuus kaikilla politiikan alueilla. Vuonna 2004 tehtiin myös ulkoasiainministeriön evaluaatioyksikön toimeksiannosta ulkoasiainministeriön ja Akatemian tutkimusyhteistyötä koskeva väliarvio.² Väliarviossa esitetään useita tutkimuksen kehityspoliittista relevanssia ja tutkimustulosten hyödyntämistä koskevia suosituksia.

Suomen Akatemia asetti 27. syyskuuta 2004 kehitystutkimuksen strategiatyöryhmän, jonka tehtävänä oli määrittellä kehitystutkimuksen ja -tutkimusrahoituksen tavoitteet sekä Akatemian tutkimuspolitiikan ja -rahoituksen osana että suhteessa Suomen kehityspoliittiseen ohjelmaan (ks. työryhmän asettamiskirje, liite IV). Työryhmän tehtäviin kuului sekä yleisemmän tiedepoliittisen kehyksen että käytännön toimenpiteiden esittäminen strategisten tavoitteiden ja suuntaviivojen toteuttamiseksi.

Työryhmä kokoontui viisi kertaa ja hyväksyi ehdotuksensa kehitystutkimuksen strategiaksi kokouksessaan 20.6.2005. Raporttiluonnoksesta pyydettiin lausuntoa yliopistoilta, keskeisiltä tut-

¹ Carl Widstrand, Anna Tibaijuka and Paula Uski: "Development Research and Development of Research Capacity: An Analysis of the Effects and Impacts of Research Funded Through the Finnish Development Cooperation Budget", 1998.

² Juho Saari: "Ulkoasiainministeriön ja Suomen Akatemian tutkimusyhteistyötä koskeva väliarvio", 2004.

kimuslaitoksilta ja alan muilta toimijoilta, joilta saatiin laajaa ja asiantuntevaa palautetta. Useita lausunnoissa esitettyjä kommentteja ja korjauksia on otettu huomioon työryhmän lopullisessa ehdotuksessa.

Kehitystutkimuksen kentässä eri toimijoilla on erilaisia alaan liittyviä tavoitteita. Tässä raportissa keskitytään Suomen Akatemian ja ulkoasiainministeriön määrärahalla rahoitettavaan tutkimukseen ja selvennetään eri toimijoiden välisiä vastuualueita ja työnjakoa sekä samalla korostetaan toimijoiden välistä yhteistyötä ja koordinaatiota osana yhteistä toimintaympäristöä, jossa eri toimet täydentävät toisiaan.

Erityisesti pyrkimyksenä on ollut kehitystutkimuksen profiilin selventäminen Suomen Akatemian tutkimusrahoituksen kokonaisuudessa, jossa on linjattu kaksi toisiaan täydentävää tavoitetta: toisaalta kehitystutkimuksen ”valtavirtaistaminen” – mahdollisen kehitysrelevanssin tunnistaminen Akatemian kaikessa tutkimusrahoituksessa – ja toisaalta, nykykäytäntöä jatkaen, rahoituksen suuntaaminen erityisen kehitystutkimusmäärärahan kautta.

Raportin johtopäätökset ja suositukset on esitetty luvussa 6, minkä lisäksi kunkin alaluvun loppuun on koottu yhteenvedo keskeisistä linjauksista.

2 SUOMEN AKATEMIAN TOIMINTAPERIAATTEET JA STRATEGISET TAVOITTEET

Suomen Akatemia on tiederahoituksen asiantuntijaorganisaatio, jonka tehtävänä on edistää korkealaatuista tieteellistä tutkimusta. Akatemian keskeisin tehtävä on tutkimuksen rahoitus ja siihen liittyvä tutkimuksen arviointi. Korkealaatuista tieteellistä tutkimusta edistetään myös tiedepoliittisella asiantuntemuksella ja kehittämällä kansainvälistä tutkimusyhteistyötä. Akatemian strategiaan tavoitteisiin kuuluu toimia suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseksi, eurooppalaisen tutkimusalueen toteuttamiseksi sekä globaalin yhteistyön vahvistamiseksi siten, että hyvinvointi rakentuu keskeisesti tutkimuksen luomalle uudelle tiedolle kehittyvässä tieto- ja sivistisyhteiskunnassa.³

Akatemialla on useita erilaisia tutkimusrahoituksen muotoja, joista tärkeimpiä ovat yleinen tutkimushankerahoitus, tutkijan virat, tutkimuksen huippuy-

sikkörahoitus ja tutkimusohjelmat. Jokaisella rahoitusmuodolla on oma tehtävänsä ja tarkoituksensa tutkimusrahoituksen kokonaisuudessa ja päällekkäisyyksiä pyritään välttämään. Akatemia pyrkii myös kehittämään rahoitusmuotojaan ja vastaamaan siten tutkimuskentän ja tiedepoliittikan muutoksiin.⁴ Akatemia rahoittaa tutkimusta vuosittain eri rahoitusmuotojensa kautta yli 200 miljoonalla eurolla, mikä vuonna 2004 vastasi 13 prosenttia valtion tutkimusrahoituksesta. Akatemia kuuluu opetusministeriön hallinnonalaan ja saa rahoituksensa valtion budjetin kautta.

Akatemian toiminta kattaa kaikki

³ ”Suomen Akatemian strategia 2003”, Helsinki 2003.

⁴ ”Tutkimusrahoitusinstrumenttien kehittäminen”, Suomen Akatemian julkaisuja 4/05, Helsinki

tieteenalat, ja pääosan rahoituspäätöksistä tekee neljä tutkimuksen toimikuntaa: biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunta, kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta, luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta ja terveyden tutkimuksen toimikunta. Monitieteisten tutkimusohjelmien rahoituksesta päättävät tehtävää varten asetetut jaostot, joissa on eri tieteenalojen edustus. Akatemian hallituksella on yleisvastuu tutkimusrahoituksesta sekä erityisesti muun muassa huippuyksiköiden ja akatemiaprofessoreiden valinnassa.

Kehitystutkimuksen määräraha on yksi Akatemian rahoitusmuodoista. Sen erityispiirteenä on rahoitusyhteistyö ulkoasiainministeriön kanssa. Kehitystutkimuksen määrarahasta myönnetään rahoitusta tutkimushankkeisiin samoilla periaatteilla kuin yleisessä tutkimushankehaussa, määrärahan myöntämisen erityiskriteerinä kuitenkin tutkimushankkeen ”kehitysrelevanssi”. Yleisen tutkimushankehaun tapaan kehitystutkimuk-

sen haku on avoin tutkijakunnasta tuleville aloitteille. Kehityksen tematiikan perusteella määrärahalla on kuitenkin myös rahoituksen suuntaamisen piirteitä, varsinkin kehitystutkimuksen määrärahalla mahdollisesti toteutettavia erityisiä temaattisia hakuja ajatellen. Päätöksentekomenettelyltään kehitystutkimuksen määräraha on verrattavissa monitieteisiin ja toimikuntien välisiin temaattisiin tutkimusohjelmiin, joissa päätöksentekijänä on ohjelmajaosto.

Suomalaisen yhteiskunnan kehitysympäristö on eurooppalainen ja globaali. Myös globaali hyvinvointi rakentuu tutkimuksen luomalle uudelle tiedolle. Kehitysyhteistyön tavoitteena on globaalin hyvinvoinnin rakentaminen, ja tätä kautta tutkimuksella, tutkimusyhteistyöllä ja tutkimuksen rahoittajien yhteistyöllä on yhteisiä strategisia tavoitteita kehitysyhteistyön kanssa. Kehityksen globaalin kontekstin kautta kehitystutkimuksen edistäminen kuuluu myös Suomen Akatemian strategiaan tavoitteisiin.

3 KEHITYSTUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA HAASTEET

Kehitystutkimuksen kantavana periaatteena tulee olla kehityksen ymmärtäminen ja selittäminen. Perustutkimuksen osalta sen tulee tuottaa tietoa kehityksen sisällöstä, ongelmista tai taustaolosuhteista ja soveltavan tutkimuksen osalta auttaa löytämään kehitystä tukevia ja ongelmia ratkaisevia toimintamalleja. Kaikki nämä alueet on ymmärrettävä laajasti, jotta ne eivät rajaisi uusia tutkimuskysymyksiä ulkopuolelleen. Käytännön tasolla tutkimuksen haasteet ovat kahtalaiset. Yhtäältä tieteellistä asiantuntemusta tarvitaan ongelmanratkaisuun tervey-

teen, luonnonvaroihin, talouteen ja koulutukseen liittyvissä kysymyksissä. Toisaalta tarvitaan tietoa kansainvälisten, kansallisten ja kulttuuristen järjestelmien toiminnasta sekä niiden kehitykselle asettamista rajoituksista ja mahdollisuuksista. Nämä kaksi kehitystutkimuksen suuntaa eivät ole vaihtoehtoja, vaan täydentävät toisiaan.

Kehitystutkimus tulee mieltää avoimena ja monitieteisenä tutkimusalana, jonka sisältö määrittynyt käytännön ja tieteen vuorovaikutuksesta. Myös kehityksen sisältö muuttuu. Kansainvälisten ra-

hoituslaitosten lähestymistapojen muutokset kuvaavat valtavirtaa tässä suhteessa. Viimeistään rakennesopeutusohjelman saama kritiikki viime vuosikymmenellä vei keskustelua suuntaan, jossa hyvä hallinto, demokratia, ihmisoikeudet ja köyhyyden vähentäminen nousivat tärkeiksi kehitystekijöiksi taloudellisen toimeliaisuuden ja kasvun rinnalle. Kestävän kehityksen ja ympäristön merkitys huomattiin jo aiemmin. Tällä hetkellä keskustelua käydään lisäksi turvallisuuden ja kehityksen välisestä suhteesta. Kehitysulottuvuus kuuluu olennaisena osana ajankohtaiseen globalisaation ja sosiaalisen muutoksen prosessien ja vuorovaikutusten analysoimiseen kaikilla tasoilla.

3.1 Kehitystutkimus ja kehitysmaatutkimus

Tutkimusalaa kuvaavana terminä käytetään kehitystutkimusta pikemmin kuin kehitysmaatutkimusta. Tarpeen mukaan on määriteltävä, mitä kehitystutkimuksella tarkoitetaan, jotta se ei sekoittuisi esimerkiksi luonnontieteissä ja tekniikassa käytettyyn terminologiaan. Kehitysmaatutkimus -termi viittaa tutkimukseen, joka suoraan liittyy johonkin kehitysmaahan tai joihinkin kehitysmaihin ja joka kohdistuu kehitysmaihin kokonaisuudessaan, ei vain niiden kehitykseen. Kuten kehitystutkimus, myös kehitysmaatutkimus on monitieteistä tutkimusta. On syytä huomata, että kehitysmaa -käsittekin määrittynyt sosiaalisilla ja taloudellisilla tekijöillä, on siten analyyttinen ja kuvaa periaatteessa muuttuvaa maajoukkoa.

Nykyisin maa tutkimuksen perusyksikkönä tai lähtökohdana ei kuitenkaan ole enää riittävä. Vaikka maatason tulee pysyä mukana ja valtio on edelleen merkittävä toimija, sen yläpuolelle ja alle kokonaan tai osittain jäävät tasot ja näiden tasojen väliset valtiosta riippumattomat yhteydet ovat tulleet entistä tär-

keämmiksi kehitykseen liittyvissä kysymyksenasetteluissa. Sen vuoksi myös niiden tutkiminen kehitysmaatutkimuksen otsikon alla on harhaanjohtavaa. Toisin sanoen kehitystutkimuksen ongelmanasettelut voivat nousta yhtä lailla paikalliselta kuin globaaliltakin tasolta. Mitään tasoa ei voi lähtökohtaisesti sulkea kehitystutkimuksen ulkopuolelle. Päinvastoin eri mittakaavoissa tapahtuvien kehitysilmiöiden yhteyksien löytäminen ja analysointi on hyödyllistä.

Maatuntemus, paikallistason tuntemus ja aluetuntemus ovat silti tärkeitä kehityspoliittiselle päätöksenteolle, ja ne luovat myös korkeatasoisen tieteellisen kehitystutkimuksen perustan. Tutkimuksen laadun kriteerit nousevat tulosten systemaattisuudesta, vertailtavuudesta ja yleistettävyydestä. Suomalaisen kehitystutkimuksen ansioksi voikin laskea sen maantieteellisen laaja-alaisuuden ja vertailevan tutkimusotteen. Monet maa-asiantuntijat ovat tietoisesti laajentaneet osaamisaluettaan ottamalla tutkimuksen kohteeksi uusia maita ja maanosia testatakseen yhdessä maassa tai yhdellä alueella tekemiensä havaintojen paikkansapitävyyttä muualla.

Kehitystutkimuksen uusiutumisen kannalta on tärkeää, että sille sallitaan uusien kohdealueiden aktiivinen etsiminen. Keskittyminen yksinomaan esimerkiksi Suomen kehitysyhteistyön kahdenkeskisiin kumppanimaihin ei ole perusteltua. Tutkimuskohteen valinnassa määrävien kriteereiden tulee olla ensisijaisesti tutkimuksellisia. On kuitenkin aiheellista todeta, että tutkimuksen omista lähtökohdista keskittyminen tiettyihin maihin tai alueisiin voi olla järkevää. Sirottautuminen kovin lajalle alueelle ei ole itseisarvo.

3.2 Ongelmakeskeisyys ja monitieteisyys

Kehitystutkimuksen edistäminen sijoituu tiede- ja yhteiskuntapolitiikan ris-

teyskohtaan. Kehitystutkimus on ongelmakeskeistä tutkimusta, joka pyrkii edistämään inhimillistä kehitystä. Se kuvaava ja tulkitsee kehityksen ulottuvuuksia, auttaa ymmärtämään kehityksen esteitä ja etsii keinoja näiden esteiden poistamiseksi.

Yhtenä esimerkkinä voi mainita vuosituhattulistuksen tavoitteiden yhteyden ihmisten terveyteen ja sairauteen. Investoiminen terveyteen on hyödyllistä monien kehitystavoitteiden kannalta. Lisäksi tarvitaan monitieteistä koko terveydenhoitojärjestelmään kohdistuvaa tutkimusta, koska terveydenhoidon voimavarat ovat usein jakaantuneet epätasaisesti ja epätarkoituksenmukaisesti. Ihmisten terveyteen kehityksessä vaikuttavat sodat ja väkivalta. Kuolemien ja vammautumisten lisäksi ne aiheuttavat pakolaisuutta, joka lisää sairastuvuutta sekä huonontaa terveydenhoitojärjestelmien toimintaa. Konfliktien ja demokratian tutkimus on siten myös osa terveystutkimusta.

Ongelmakeskeisyyden lisäksi kehitystutkimukselle on ominaista monitieteisyys ja tieteidenvälisyys. Kehitysongelmat liittyvät monimutkaisiin, rakenteisiin juurtuneisiin käytäntöihin. Niitä ei voi ymmärtää ilman yhteiskunnan tieteellistä tuntemusta. Paikallisia olosuhteita koskeva asiantuntemus antaa valmiudet eritellä talouteen, luonnonvaroihin, terveyteen, koulutukseen ja niiden välisiin suhteisiin liittyviä ongelmia sekä etsiä ratkaisuja näihin ongelmiin.

Kehitystutkimus edellyttää myös kulttuurisesti sensitiivistä tutkimusotetta. Yhteiskunnalliset muutokset ja niiden hallinta ovat sidoksissa arvoja, normeja ja käytäntöjä säätelevään maailmankuvaan, kuten uskontoon, ja sen dynamiikkaan. Kulttuuri on tärkeä kehityksen voimavara.

Monitieteisyys ja tieteidenvälisyys merkitsevät sitä, että kaikilla tieteenaloilla on annettavaa kehitysongelmien rat-

kaisemiseen. Kehityskysymysten monimutkaisuuden vuoksi niiden tutkimiseen ja ratkaisemiseen täytyy kohdistaa kaikkien tieteenalojen huomio ja käyttää niiden uusimpia tuloksia. Akatemian toimikuntien tulee omassa toiminnassaan kiinnittää huomiota kehityksen kannalta relevanttiin tutkimukseen ja tämän tutkimuksen tunnetuksi tekemiseen.

Ongelmakeskeisyys, monitieteisyys ja tieteidenvälisyys ovat seikkoja, joiden vuoksi kehitystutkimus tarvitsee erityiskohtelua Akatemian tutkimuspolitiikassa. Akatemia on organisoitu perustutkimuksen logiikan mukaisesti eri toimikuntiin. Kehitystutkimus uhmaa tätä ja koa pyrkien tuottamaan ja levittämään tietoa kaikilla tutkimuksen välineillä. Monitieteisen ja tieteidenvälisen tutkimuksen tukeminen on perusteltua myös tieteen itsensä kehityksen vuoksi. Akatemiassa onkin viime aikoina kiinnitetty huomiota monitieteisten hankkeiden erityisluonteeseen tutkimusrahoituksessa.⁵ Tukemalla perinteistä tutkimuksen logiikkaa haastavia aloja avataan mahdollisuuksia uusien sektorien välisten yhteyksien ja uusien tutkimuskysymysten aktiiviselle etsimiselle ja tieteellisille innovaatioille.

Kehitystutkimuksen omalle rahoitusmekanismille on kuitenkin myös muita erityisiä perusteluja, kuten kehitystutkimuksen politiikkarelevanssi ja kehitysmaiden tutkijoiden osallistuminen tutkimukseen. Erityiskohtelu konkretisoituu sopimus pohjaisena yhteistyönä ulkoasiainministeriön kanssa.

⁵ Bruun, H., Hukkinen, J., Huutoniemi, K. & J. Thompson Klein: "Promoting Interdisciplinary Research. The Case of the Academy of Finland", *Publications of the Academy of Finland 8/05*, Helsinki 2005.

3.3 Politiikkarelevanssi

Kehitystutkimuksen konkreettinen tavoite on hyvän elämän edellytysten parantaminen kaikissa kehitysongelmien kierteeseen joutuneissa yhteisöissä. Kansainvälistä yhteisymmärrystä tästä tavoitteesta on muovattu 1990-luvun alusta lähtien. Prosessi huipentui syksyllä 2000 YK:n vuosituhattuippukokouksessa. Maailman kauppajärjestön (WTO) Dohan ministerikokous, Monterreyn kehitysrahoituskonferenssi ja Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokous täsmensivät edelleen yhteisiä tavoitteita ja keinoja. Vuosituhattuippukokouksen julistuksessa sitouduttiin seitsemän eri kehitystavoitteen saavuttamiseen vuoteen 2015 mennessä (ks. liite I). Pyrkimyksenä on puolittaa köyhien ja nälkäänäkevien osuus maailman väestöstä. Tavoitteisiin kuuluvat myös lapsi- ja äitiyskuolleisuuden vähentäminen, hiv/aidsin, malarian ja muiden merkittävien tautien leviämisen pysäyttäminen ja kääntäminen laskuun, perusopetuksen järjestäminen kaikille, sukupuolten tasa-arvoisuuden edistäminen sekä kestävän kehityksen tukeminen.

Kaikkien näiden tavoitteiden läpi leikkaa kahdeksas vuosituhattavoite, kumppanuus pohjoisen ja etelän välillä. Pyrkimyksenä on luoda maailmanlaajuisen kumppanuusverkosto, jonka perustana on sääntöpohjainen, ennustettava ja avoin kansainvälinen kauppa- ja finanssijärjestelmä. Tämä linjaus antaa suuntaaviivat kehitystutkimuksen ja -politiikan suurelle kysymykselle: minkälaisessa maailmassa kehitysongelmat ovat ylipäättään ratkaistavissa?

Kehitystavoitteita koskevan yhteisymmärryksen muovaamisen rinnalla ja sen tukena on käyty tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa keskustelua globaalista hallinnasta ja sen edellyttämästä avoimen yhteistyön maailmasta, jossa

tärkeimmät toimijat mukautuvat yhteisesti hyväksytyihin sääntöihin ja instituutioihin. Tämän keskustelun tuloksista mainittakoon ns. Kööpenhaminan konsensusraportti (2004), Ison-Britannian pääministerin Tony Blairin asettaman Afrikka-komission raportti (2005) ja Jeffrey Sachs'n johdolla tuotettu raportti vuosituhattavoitteiden toteutumisesta (2005). Huomion ansaitsee myös Helsinki-prosessin raportti (2005). Kaikkia näitä keskusteluita ja raportteja yhdistää laajapohjainen ongelmanratkaisujajattelu.⁶ Kehitystavoitteiden toteuttaminen vaatii tavoitteita koskevan laajan yhteisymmärryksen lisäksi kuitenkin myös poliittista yhteisymmärrystä ja tahtoa, kuten YK:n yleiskokouksen keskustelu on osoittanut.⁷

Keskustelun ja perusteellisen tutkimuksen kohteena on ollut myös eräs vuosituhattajulistuksen kehitystavoitteiden ulkopuolelle jäänyt aihepiiri, nimittäin konfliktien ehkäisyä, kriisinhallintaa, rauhanrakentamista ja humanitäarisistä apua koskevat kysymykset. Kehitystutkimuksen suuntaamisen kannalta tärkeitä tätä aihepiiriä käsitteleviä asiakirjoja ovat Kanadan hallituksen tuella tuotettu selvitys *The Responsibility to Protect* (2001), YK:n inhimillisen turvallisuuden komission raportti (2003), ja käytännöllisemmältä näkökannalta uu-

⁶ *Global Crises, Global Solutions*, ed. by Bjørn Lomborg, Cambridge University Press 2004; *Our Common Interest: Report of The Commission For Africa*, <http://www.commissionforafrica.org/english/report/introduction.html>; *UN Millennium Project 2005: Investing in Development. A Practical Plan to Achieve the Millennium Development Goals*, <http://www.unmillenniumproject.org/reports/index.htm>; *The High-Level Helsinki Group Report "Mobilising Political Will"*, http://www.helsinki-process.fi/netcomm/ImgLib/24/89/hp_report_2005_mobilising_political_will.pdf.

⁷ "2005 World Summit Outcome", *High-level Plenary Meeting of the General Assembly, UN General Assembly A/60/L.1*, 20.9.2005.

denlaisia periaatteita sisältävä OECD:n kehityskomitean ohjeisto turvallisuussektorin uudistamisesta (2005).⁸ YK:n uudistaminen ja turvallisuuskysymykset nousevat keskeisiksi myös pääsihteerin Kofi Annanin asettamassa työryhmässä, joka jätti raporttinsa loppusyksystä 2004.⁹ Lisäksi on mainittava ihmisoikeudet, demokratia ja hyvä hallinto, joista on keskusteltu runsaasti viime vuosikymmenen alusta lähtien ja jotka edelleen ovat ajankohtaisia ja kiinnostavia tutkimuskohteita, vaikka vuosittain julistus niistä vaikeneekin.

Kehitystutkimuksen strategiaa mietittäessä on hyödyllistä asettaa valtioneuvoston kehityspoliittinen ohjelma näihin laajempiin kehyksiin. Ohjelmassa pyritään johdonmukaiseen toimintaan kaikilla niillä kansainvälisen yhteistyön ja kansallisen politiikan alueilla, joilla vaikutetaan kehitysmaiden asemaan. Näitä ovat ulko- ja turvallisuus-, kauppa-, ympäristö-, maa- ja metsätalous-, koulutus-, terveys- ja sosiaali-, siirtolais- sekä tietoyhteiskuntapolitiikka. Ensisijaisena tavoitteena on äärimmäisen köyhyyden vähentäminen. Valtioneuvosto on myös sitoutunut lisäämään kehitysyhteistyön tehokkuutta, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta ja kehitysavun määrää kehitystavoitteiden saavuttamiseksi. Tätä tukevat avunantajien toimintatapojen yhdenmukaistaminen ja avun harmonisointi.

Konkreettinen kehitysyhteistyön tavoite on kehitysmaiden omien voimavarojen rakentaminen. Tähän kuuluu myös tutkimuskapasiteetti. Kehitysmaiden tutkimuskapasiteetin vahvistaminen onkin eräs perustelu sille, että kehitysyhteistyövaroja käytetään tutkimuksen tukemiseen. Tämä edellyttää ennen kaikkea institutionaalisen yhteistyön kehittämistä suomalaisten ja kehitysmaiden yliopistojen ja tutkimuslaitosten välillä. Lisäksi tutkimuskapasiteettia voidaan luontevasti tukea tutkimusyhteistyön

kautta. Kehitysmaiden tutkijoiden osallistuminen on tärkeä, joskaan ei välttämätön, osa laadukasta kehitystutkimuksesta. Tämä asettaa erityisiä vaatimuksia Akatemian tutkimuspolitiikalle ja puoltaa sekin erillisen rahoitusmekanismin olemassaoloa. Akatemian toimikunnilla on asiantuntemusta ja valmiuksia käydä strategista keskustelua siitä, millä aloilla ja millä tavoin institutionaalista yhteistyötä kehitysmaiden kanssa tulisi kehittää ja siten tukea niiden koulutus- ja tutkimusinfrastruktuurien kehitystä.

Tutkijoilla tulee olla mahdollisuus hyödyntää ja kehittää osaamistaan kaikkien kehitystavoitteiden toteuttamiseksi. Samalla tutkimuksen on oltava riippumatonta. Sen on kyettävä tarkastelemaan kehityspolitiikkaa ja -tavoitteita kriittisesti sekä niiden sisäisen koherenssin että niiden sisällön suhteen. Esimerkkinä voi mainita talouskasvun merkityksen köyhyyden vähentämisessä. Kasvun tärkeydestä huolimatta tutkimuksen tulisi voida kytkeä se Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksessa vahvistettuihin periaatteisiin tavoitteena, joka ei vaaranna vaan tukee ympäristön kestävää kehitystä, yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta sekä hyvää hallintoa. Äärimmäisen köyhyyden vähentämisen arvokkaasta tavoitteesta huolimatta tutkijoiden on uskallettava kyseenalaistaa köyhyyden vähentämisen kehitysvaikutukset, jos kuilun rikkaiden ja köyhien välillä annetaan samanaikaisesti kasvaa,

⁸ *The Responsibility to Protect*, <http://www.iciss.ca/menu-en.asp>; *Human Security Now* <http://www.humansecurity-chs.org/>; <http://www.oecd.org/dataoecd/8/39/31785288.pdf>; *Security System Reform and Governance*, <http://www.oecd.org/dataoecd/8/39/31785288.pdf>.

⁹ "A more secure world: Our shared responsibility", *Report of the Secretary-General's High-level Panel on Threats, Challenges and Change*, UN General Assembly A/59/565, 2.12.2004, www.un.org/secureworld.

kuten tällä hetkellä näyttää monissa maissa tapahtuvan.

Kehitystutkimusta ei tule rajata pelkästään viralliseen hallitusten väliseen tai monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön, mikä jättää suurimman osan yhteistyöstä vähemmälle huomiolle. Esimerkiksi teollisuusmaissa asuvien siirtolaisten ja pakolaisten rahälähetykset entisiin kotimaihinsa ylittävät jo kaksinkertaisesti virallisen kehitysavun määrän. Kansalaisjärjestöjen, erilaisten ideologisten ja uskonnollisten liikkeiden sekä yritystoiminnan vaikutukset ovat niin ikään merkittäviä. Erilaisten apuvirtojen ulottuminen ruohonjuuritasolle ja niiden kehitysvaikutukset mutta myös niiden negatiiviset seuraukset ovat esimerkkejä kysymyksistä, joita tulee voida tarkastella osana kehitystutkimusta.

Tutkimuksen tehtävä on myös tuoda keskusteluun analyttistä terävyyttä, joka helposti jää jalkoihin korostettaessa kehityksen kokonaisvaltaisuutta ”kaikki vaikuttaa kaikkeen” tyyllillä. Esimerkiksi inhimillisen turvallisuuden, jossa kiinnitetään huomiota ihmisten turvallisuuden valtioiden turvallisuuden sijasta, laimentaminen koskemaan kaikkien ihmisoikeuksien toteutumista tai sosiaalista kehitystä yleensä voi johtaa vuoropuheluun, jossa osapuolet puhuvat toistensa ohi, ja kehitysstrategiaan, joka muistuttaa toivomuslistaa toimintaohjelman sijasta. Kehityksen kokonaisvaltaisuuden valtavirtaistamisen jälkeenkin on voitava täsmällisesti etsiä vastausta kysymykseen, mitä ovat kehityksen välttämättömät edellytykset kussakin yhteiskunnassa. Vasta näiden välttämättömien edellytysten selventämisen jälkeen kehitysvoitteille voidaan johtaa prioriteetteja poliittisen päätöksenteon tueksi.

3.4 Yhteenveto

Vaikka kehitystutkimus on luonteeltaan soveltavaa, sen juuret ovat eri alojen perustutkimuksessa, jota ilman ei synny yhteiskunnallisia uudistuksia. Ongelmakeskeisellä tutkimusalalla perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen raja ei ole jyrkkä.

Riippumattoman kehitystutkimuksen yhteiskuntapoliittisen merkityksen vuoksi sen tukeminen osin ulkoasiainministeriön varoin on järkevää. Akatemian ja sen kehitystutkimukseen suuntaamien omien voimavarojen kannalta yhteiskuntapoliittinen merkitys ei kuitenkaan ole ratkaiseva tekijä erityisen kehitystutkimuksen määrärahan perusteeksi. On syytä kaikin tavoin huolehtia siitä, että kaikissa toimikunnissa tunnustetaan kehityksen kannalta relevantti tutkimus, jota usein voidaan luonnehtia alan perustutkimukseksi.

Erillisen määrärahan perusteeksi on kuitenkin myös vahvoja tieteellisiä argumentteja. Kehitys muodostaa selkeän teoreettisen keskustelun ja tutkimuksen alueen. Kehitystutkimuksen soveltavaan osaan liittyy myös kaksi erityispiirrettä, jotka puoltavat oman rahoitusmekanismin olemassaoloa. Nämä ovat yhtäältä kehitystutkimuksen monitieteisyys ja tieteidenvälisyys ja toisaalta kehitysmaiden tutkijoiden osallistuminen. Mikäli kehitystutkimuksella ei ole omaa rahoitusmekanismia, se ei näiden piirteidensä vuoksi voi edistyä omana alanaan. Pitkällä tähtäimellä tämä olisi epädullista kaiken tieteellisen tutkimuksen kannalta.

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Kehitystutkimuksen toimintaympäristöön kuuluu koko joukko sidosryhmiä, joiden kanssa tutkijoiden tulee tehdä yhteistyötä. Tärkeää on toisaalta saada tietoa näiden sidosryhmien tutkimustarpeista ja toisaalta analysoida ja arvioida kriittisesti niiden toiminnan vaikutuksia kehityksimaissa.

Tutkimuslaitosten ja tutkijayhteisön tulee verkostoitua ja koordinoitua itse omaa asiantuntemustaan siten, että ulkopuolisten tahojen on mahdollista saada siitä tietoa ja rakentaa vuorovaikutusta, joka ei jää satunnaisten yhteyksien varaan. Myös kansainvälisesti laadukkaan kehitystutkimuksen edellytyksenä on tutkijoiden ja tutkimuslaitosten välinen koordinaatio. Kumppanuudet ja verkostoituminen mahdollistavat tietojenvaihdon ja voimavarojen tehokkaan hyödyntämisen (ks. liite II.).

Toistaiseksi suomalainen kehitystutkimus on ollut pirstaloitunutta Helsingin yliopiston kehityskaatutkimuksen laitoksen ja Viikin tropiikki-instituutin (VITRI) ympärille rakentuneita tutkijayhteisöjä lukuun ottamatta. Kehityksen kannalta relevanttia tutkimusta tehdään kuitenkin kaikissa yliopistoissa ja useissa ministeriöiden alaisissa ns. sektoritutkimuslaitoksissa, joista mainittakoon Metla (Metsäntutkimuslaitos), SYKE (Suomen ympäristökeskus) ja Stakes (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus).

Kehityskaatutkimuksen seuraavaksi kunnallisen järjestönä on ollut yksi forumi, joka on tuonut tutkijoita yhteen eri yliopistoista ja tutkimuslaitoksista. Sen toimintaa ollaan jälleen elvyttämässä.

Kehitystutkimuksen määrärahalta voidaan edistää hankkeiden sisään rakennettua tutkimusyhteistyötä, johon on

syitä kiinnittää huomiota hanke-ehdotusten arvioinnissa. Hankerahoituksen määräaikaisuus rajoittaa kuitenkin pitkäkestoisen laitosten välisen yhteistyön mahdollisuuksia, ja yhteistyö on ollut ensisijaisesti yksittäisten tutkijoiden ja tutkimusryhmien välistä. Sellaisena se kuitenkin luo pohjaa ja tarvetta pysyvämmälle yhteistyölle. Hankkeissa toteutuvan tutkimusyhteistyön kokemuksia olisi hyvä koota ja vaihtaa yhteistyömallien vahvistamiseksi ja uusien yhteistyömuotojen kehittämiseksi.

Akatemia voi myös edistää rahoittamiensa kehitystutkimushankkeiden yhteydenpitoa ja koordinaatiota verkkosivuilleen luotavien hankelinkkien ja niiden kautta välittyvän ajankohtaisen tiedon avulla.

4.1 Verkostoituminen ja sidosryhmät

Suomalaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten keskinäinen sekä niiden ja kehitysmaiden tutkimuslaitosten välinen institutionaalinen yhteistyö kuuluu ensisijaisesti yliopistoille ja tutkimuslaitoksille itselleen. Opetusministeriön tuella on selvitetty konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia UniPID-aloitteen (Finnish Universities Partnership for International Development) puitteissa Jyväskylän yliopiston koordinoimana. UniPIDin lähtökohta on Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksessa hyväksytty institutionaalisen kumppanuuden käsite. Suomalaisten yliopistojen rehtorit sitoutuivat aloitteeseen joulukuussa 2002. Tärkeimpiä kumppaneita ovat toistaiseksi NEPAD (New Partnership for Africa's Development) sekä SADC-alueen (Southern African Development Community) yliopistot. Suomalaisten yliopistojen keskinäisen konsortiosopi-

muksen avulla on tarkoitus saada mukaan niissä kaikissa tehty kestävän kehityksen kannalta relevantti tutkimus.

UniPID on myös kartoittanut mahdollisuuksia lisätä yliopistojen ja yritysmaailman välistä yhteydenpitoa kestävän kehityksen alalla. Suomalaisten yritysten kiinnostus laatia ja toteuttaa yhteiskuntavastuuohjelmia kehitysmaissa on suhteellisen uusi ilmiö kehitystutkimuksen toimintaympäristössä eivätkä tutkijat ole kiinnittäneet siihen juurikaan huomiota. Suomalaisten yritysten yhteiskuntavastuuohjelmiin kuuluu mm. metsänhoidon edistämistä tukevia hankkeita, yhteistyötä YK-järjestöjen kanssa kehitysmaiden perusopetuksen alalla sekä ympäristökasvatusohjelmia WWF:n kanssa. On olemassa myös koko joukko yrityksiä, esimerkiksi energia-alan yritykset, joiden liiketoiminta keskittyy yhteiskuntavastuun kannalta kriittisille aloille ja joihin tutkijoiden on sen vuoksi syytä rakentaa yhteyksiä. Yritysten yhteiskuntavastuu on jo mukana kaikissa Euroopan komission tekemissä aloitteissa kestävästä kehityksestä. Tässä kuten kaikessa muussakin tutkimuksen ja sidosryhmien välisessä yhteistyössä on säilytettävä kriittinen lähestymistapa, eikä laadukkaana tutkimustyön riippumattomuudesta tule tinkiä.

Vähintään yhtä merkittävän yhteistyötahon tutkimukselle muodostavat kansalaisjärjestöt. Suomalaisia kansalaisjärjestöjä edustava Kehitysyhteistyön palvelukeskus (Kepa) perusti Kehityskysymysten tutkija-toimija -verkoston vuonna 2004. Verkostolla on yhteinen sähköpostilista ja sen tarkoitus on edistää säännöllisesti alan aktivistien, kansalaisjärjestötyöntekijöiden, tutkijoiden ja opiskelijoiden välistä yhteydenpitoa. Verkosto järjestää tapaamisen kahdesti vuodessa eri tahojen isännöimänä.

4.2 Kansainvälinen yhteistyö

Suomalainen kehitystutkimus on kansainvälisesti verkostoitunutta. Tähän tulee jatkossakin panostaa. Useissa opetusministeriön ja valtion tiede- ja teknologianeuvoston asiakirjoissa on esitetty kansainvälisen yhteistyön lisäämistä koskevia tavoitteita. Marraskuussa 2001 julkaistussa työryhmäraportissa, ”Korkeakoulutuksen kansainvälisen toiminnan strategia”, olevat päämäärät ovat määrällisesti kunnianhimoisia. Pyrkimyksenä on, että vuonna 2010 ulkomaisia opettajia, tutkijoita ja asiantuntijoita työskentelisi suomalaisissa korkeakouluissa vähintään kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 2001 ja tutkijakoulujen opiskelijoista olisi vähintään 15 prosenttia ulkomalaisia. Marraskuussa 2004 tiede- ja teknologianeuvosto hyväksyi asiakirjan Suomen tutkimusjärjestelmän kansainvälistämisestä.¹⁰

Suomi on EU:ssa sitoutunut ns. Lisbonin tavoitteiden toteuttamiseen. Yksi näistä on Euroopan tutkimusalueen kehittäminen. On hyvä huomata, että kehitystutkimus muodostaa jo nyt tutkimusalan, jolla eurooppalainen yhteistyö on hyvin institutionalisoitunut. Euroopassa on koko maanosan kattava jo yli 30-vuotias järjestö EADI (the European Association of Development Research and Training Institutes) ja useita kansallisia kehitystutkimuksen seuroja. Suomalaiset tutkijat ovat olleet aktiivisesti mukana EADI:n toiminnassa alusta lähtien. Suomalaista kehitystutkimusta tulee kehittää edelleen osana eurooppalaista huippututkimusta.

Myös EU on suunnannut erityisrahoitusta kehitystutkimukseen vuodesta

¹⁰ ”Suomen tieteen ja teknologian kansainvälistäminen”, Valtion tiede- ja teknologianeuvosto 12.11.2004

1983 alkaen. Se on tukenut eurooppalaisten tutkimusryhmien ja kolmansien maiden välistä tieteellistä ja teknologista yhteistyötä, jota on toteutettu muun muassa EU:n tutkimuksen puiteohjelmissa ns. INCO-osion (Kansainvälistä yhteistyötä tukevat erityistoimet) kautta. INCO-ohjelman ns. DEV-osa (Developing Countries) on suunnattu lähes kaikkien köyhimpien maiden kanssa tehtävään tutkimusyhteistyöhön. Ohjelman tarkoituksena on tukea yhteistyötä eurooppalaisten ja kehitysmaiden tieteellisten organisaatioiden välillä. EU:n kehitysyhteistyön ja tutkimusrahoituksen yhteyttä kuvattiin vuonna 1997 komission tiedonannossa ”Tieteellis-tekninen tutkimus: strateginen osa Euroopan unionin yhteistyötä kehitysmaiden kanssa”.¹¹ Tiedonannon mukaan tutkimusta ja teknologiaa tulee käyttää kumppanuuden pohjalta kehittyneiden ja kehitysmaiden välisen kuilun kaventamiseksi ja kehitysongelmien ratkaisemiseksi. Komission tiedonanto ”The International Dimension of the European Research Area”¹² sitoo tutkimusyhteistyön kolmansien maiden kanssa molemminpuoliseen etuun ja EU:n muihin politiikkoihin ja arvoihin. EU:n 6. puiteohjelmassa kolmannet maat saattoivatkin osallistua myös puiteohjelman temaattisiin painopisteohjelmiin ensimmäistä kertaa. EU:n tuorein kehitystutkimuslinjaus (2005) sisältää komission julkaisemaan asiakirjaan ”Research for Development: From Challenges to Policies”. Komission kehitysyhteistyön ja tutkimusrahoituksen välisen työnjaon mukaan kehitysyhteistyövaroja voidaan käyttää ennen muuta kehitysmaiden tutkimus- ja koulutuskapasiteetin vahvistamiseen, kun taas tutkimuksen rahoituksessa tulisi hyödyntää

¹¹ KOM (1997) 174.

¹² KOM (2001) 246 final

olemassa olevaa kapasiteettia ongelmien ratkaisuun tähtäävän tiedon tuottamiseksi.

INCO-DEV on toistaiseksi keskitynyt terveyteen, ympäristöön ja puhtaaseen ruokaan liittyvään tutkimukseen, eikä juurikaan rahoittanut yhteiskuntatieteellistä kehitystutkimusta. INCO-DEV on suomalaisten kehitystutkijoiden piirissä huonosti tunnettu ja hyödynnetty rahoitusmuoto. Pienten ryhmien tai yksittäisten tutkijoiden kannalta kyse on melko raskaasta rahoitusvälineestä. Akatemia voi tässä tulla tutkijoiden avuksi. Myös INCO-DEV-ohjelman kehittämiseen monitieteisempään ja joustavampan suuntaan on syytä osallistua aktiivisesti.

Kehitystutkimuksen tulee hyödyntää myös yhteispohjoismaisen Nord-Forskin tarjoamat mahdollisuudet pohjoismaiseen tutkimusyhteistyöhön ja -rahoitukseen.

Kansainvälisesti tarkasteltuna suurin osa kehitysyhteistyövaroista annettavasta tutkimustuesta osoitetaan multilateraalaisesti kansainvälisille tutkimuslaitoksille ja ohjelmille. Tämä koskee myös ulkoasiainministeriön kehityspoliittisia tutkimusvaroja (ks. liite III).

Suomalaiset kehitystutkijat ovatkin tehneet tuloksetta yhteistyötä muutamien sellaisten yksittäisten kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa, joita ulkoasiainministeriö ja muut rahoittajat ovat suoraan tukeneet. Näihin kuuluvat Upsalassa sijaitseva Pohjoismainen Afrikka-instituutti (NAI, Nordiska Afrikainstitutet), Kööpenhaminassa sijaitseva Aasian tutkimukseen keskittyvä NIAS (the Nordic Institute for Asian Studies), Maastrichtissa sijaitseva EU:n kehitysyhteistyöpolitiikkaan keskittyvä ECDPM (European Centre for Development Policy Management) ja YK-yliopistoon kuuluva WIDER (World Institute of Development Economics Research),

joka on Helsingissä. Esimerkiksi Afrikka-instituutin jakamat kenttätutkimusapurahat ovat olleet monen nuoren suomalaisen tutkijan hankkeille ratkaisevan tärkeitä.

YK:n kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unescon tiedeohjelmat kansainvälisen tutkimusyhteistyön laajoina ja edustavina foorumeina tarjoavat yhteistyömahdollisuuksia kehitystutkijoille. Suomi osallistuu seuraaviin tiedeohjelmiin: IGCP (International Geoscience Programme), IHP (International Hydrological Programme), MAB (Man and the Biosphere) ja MOST (Management of Social Transformations). Akatemia hallinnoi Suomen osallistumista Unescon tiedeohjelmiin.

Suomen Akatemia rahoittaa tutkimusyhteistyötä IIASA:ssa (International Institute for Applied Systems Analysis), jonka tutkimus kohdistuu erityisesti ympäristön, väestökehityksen, talouden, teknologian ja energian globaaleihin kysymyksiin. Akatemia hoitaa IIASA-yhteistyön sihteeristötehtäviä ja rahoittaa muun muassa laitokseen tehtäviä lyhyitä tutkimusvierailuja.

Suomalaisten ja kehitysmaiden tutkijoiden välisen vuorovaikutuksen uutena mahdollisuutena on syytä mainita kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMO:n hallinnoima ”North-South Higher Education Network” -ohjelma, jonka tavoitteena on luoda pysyviä suhteita suomalaisten ja kehitysmaiden korkeakoulujen välille. Ohjelman budjetti vuosille 2004–2006 on 2,5 miljoonaa euroa, joka tulee ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyömäärärahoista. Vaikka ohjelma keskittyy opettaja- ja opiskelijavaihtoon, se vahvistaa epäsuorasti myös tutkimusyhteistyötä ja täydentää Akatemian rahoittamaa kehitystutkimusta.

4.3 Tutkimuspolitiikka Pohjoismaissa

Muut Pohjoismaat käyttävät kehitystutkimukseen selvästi enemmän varoja myös kansallisella tasolla kuin Suomi, vaikka suomalaisen tutkimuksen kehityspoliittista potentiaalia ei voi pitää muuta pohjoismaalaista tutkimusta huonompana. Jos tutkimukseen suunnattu tuki kuitenkin suhteutetaan kehitysyhteistyön kokonaisbudjetteihin, ero ei ole yhtä suuri (ks. taulukko 1). Muut Pohjoismaat suuntaavat tutkimukseen ja korkeakoulutukseen sekä monen- että kahdenvälisesti noin viisi prosenttia kehitysyhteistyövaroistaan. Tästä puolestaan 10–15 prosenttia suunnataan kansallisen kehitystutkimuksen tukemiseen. Suomessa viiden prosentin osuus kehitysyhteistyövaroista vuoden 2005 tasolla olisi 30 miljoonaa euroa, josta kymmenen prosenttia 3 miljoonaa euroa.

Taulukko 1: Kehitystutkimuksen rahoitus kehitysyhteistyövaroin Pohjoismaissa 2003/2004, USD milj.¹³

	kehityspoliittiset tutkimusvarat	kansallinen kehitystutkimus	kehitysyhteistyövarat	kehitys % BKT
Suomi	8,5 ¹⁴	2,0	558,0	0.35
Ruotsi	120,0	12,0	2 400,0	0.79
Norja	76,9	7,7	2 042,0	0.92
Tanska	39,0	6,0	1 748,0	0.84

¹³ Kehitysyhteistyön kokonaisvolyymia ja BKT-osuutta koskevat luvut ovat OECD/DAC:n tilastoja (Development Co-operation Report 2004, OECD 2005); kehityspoliittisia tutkimusvaroja koskevat suuntaa-antavat tiedot on koottu eri rahoittajien lähteistä, eivätkä ole välttämättä suoraan verrattavissa keskenään.

¹⁴ Tilastoinnin eroista johtuen erityisesti Suomen kehitysyhteistyön tukea korkeakoulutukselle ja tutkimukselle koskeva luku ei tässä taulukossa ole suoraan vertailukelpoinen muiden maiden lukujen kanssa. Ks. myös kaaviota Liite III.

¹⁵ www.luced-ina.dk.

Muut Pohjoismaat ovat ansioituneet myös kehitysmaiden tutkimuskapasiteetin järjestelmällisessä vahvistamisessa. Esimerkiksi Tanskalla on yli kymmenen vuoden kokemus kahdenvälisen kehitys-yhteistyön varoin rahoitetusta ENRECA-ohjelmasta (Enhancing of Research Capacity). Ohjelmassa rahoitetaan pienehköjä pohjoinen-etelä -hankkeita, joissa harjoitetaan tutkimusyhteistyötä ja kahden tutkimuslaitoksen välistä tutkimusvaihtoa. Sillä pyritään valittujen tutkimuslaitosten kapasiteetin pitkäjänteiseen kehittämiseen rahoittamalla muun muassa kehitysmaiden tutkijoiden tohtorintutkintoja kolmivuotisten hankemäärärahojen puitteissa. Tutkinnot suoritetaan kotiyliopistoissa, mutta niihin sisältyy opintojaksoja Tanskassa. Institutionaalisen yhteistyön osalta hyvä esimerkki on vuonna 1998 perustettu LUCED-I&UA (Linked University Consortia for Environment and Development – Industry and Urban Areas), jossa ovat mukana Tanskaa ja eteläistä Afrikkaa edustavat konsortiot.¹⁵

Tanskan kehityspoliittisessa strategiassa tavoitteeksi on asetettu tutkimuksen ja tutkimukseen perustuvan tiedon ottaminen olennaiseksi osaksi Tanskan ja sen kumppanuusmaiden välistä yhteistyötä. Tutkimusteemoiksi Tanskan Forskningsrådet for Udviklingsforskning (RUF) on valinnut mm. ihmisoikeudet, demokratisoitumisen, hyvän hallinnon ja vakauden.

Myös Norjan Forskningsrådetin kautta rahoitetaan kehitystutkimusta sekä osana yleisiä rahoitusvälineitä että erityisten temaattisten tutkimusohjelmien kautta.

Ohjelmärahoituksen teemoja ovat olleet globalisaatio ja marginalisoituminen, talouspolitiikka ja talouskehitys, poliittinen kehitys, demokratia, ihmisoikeudet ja konfliktit, terveys, koulutus ja väestö sekä ympäristö ja luonnonvarojen hallinnointi. Näistä globalisaatio ja mar-

ginalisoituminen ovat olleet ohjelman läpikäyviä teemoja. Uutena strategisena teemana on valmisteltu köyhyyden tutkimuksen ohjelmaa.

Ruotsin SAREC tukee tutkimusta yhteistyömaissa sekä sellaista tutkimusta, joka on tärkeää näiden maiden kehityksen kannalta. Se osoittaa tukea tutkimusrahoitusorganisaatioille, yliopistoille ja tutkimuslaitoksille, alueellisille tutkimusverkostoille ja kansainvälisille tutkimusohjelmille sekä kehitysmaiden kannalta relevantille ruotsalaiselle tutkimukselle. Tutkimuksen kohdentamisesta ja rahoituksesta päättää hallituksen nimitämä toimikunta, Forskningsrådet. Ruotsiin osoitettavasta rahoituksesta päättäessään toimikunnalla on käytettävissään viisi tieteenalakohtaista valmisteluryhmää.

SIDAn (Swedish International Development Cooperation Agency) tutkimustuki kohdistuu ensisijaisesti tutkimuskapasiteetin vahvistamiseen bilateraalisen yhteistyön kautta. Tässä se tekee eron niiden maiden välillä, joissa on puutteellinen tutkimuskapasiteetti, ja niiden, joissa on vakiintuneet tutkimusvoimavarat. Tuettavan tutkimuksen tematiikan tulee liittyä köyhyyden vähentämiseen ja kehitykseen. Tutkimustuki kohdistuu kaikille tieteenaloille. SIDAn tutkimuskapasiteetin vahvistamista koskevan bilateraalisen tutkimusyhteistyön maita oli vuonna 2003 yhdeksän: Burkina Faso, Etiopia, Uganda, Tansania, Mosaambik, Bolivia, Nicaragua, Sri Lanka ja Vietnam.

4.4 Tutkimustulosten hyödynnettävyys

Tutkimuksen yhteyksiä hallintoon – myös kehitys-yhteistyön ulkopuolella – ja elinkeinoelämään tulisi kehittää. Kehitystutkimuksessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota tutkimustulosten tunnetuk-

si tekemiseen ja hyödyntämiseen. Jälkimmäistä ei silti kokonaan voi jättää tutkijoiden vastuulle. Myös päätöksentekijöillä ja kehitysmailhin vaikuttavaa politiikkaa valmistelevilla tahoilla on velvollisuus aktiivisesti etsiä ja käyttää uusinta tieteellistä tietoa apunaan. Rahoituskauden päättymisen jälkeen Akatemialle toimitettavan tutkimusraportin lisäksi hankkeiden johtajien tulisi erikseen toimittaa tietoja julkaisuistaan ja tärkeimmistä tutkimustuloksistaan ulkoasiainministeriölle. Akatemian ja ulkoasiainministeriön kesken voitaisiin lisäksi kehittää vuoropuhelua tutkimustulosten hyödyntämisestä politiikan suunnittelussa. Kehityspoliittisen toimikunnan kaltaiset foorumit ovat politiikan tekijöiden, tutkijoiden ja muiden toimijatahojen kohtaamispaikkoja, joita pitäisi hyödyntää nykyistä enemmän.

Yhteydenpitoa relevantteihin kansallaisjärjestöihin ja yritysmaailmaan ei tässä asiassa tule unohtaa. Sama koskee suurta yleisöä, tiedotusvälineitä ja esimerkiksi kouluja. Kehitys on monia tahoja kiinnostava asia ja tutkijoiden kannattaa parhaansa mukaan vastata tähän kiinnostukseen. Kehitystutkimuksen seura ja UniPID voivat osallistua tutkimustulosten levittämiseen moneen eri suuntaan.

Akatemian tuella tehtävän tutkimuksen osalta on painotettava, että tutkimuksen hyödynnettävyydsarvonkin määrää lopulta sen tieteellinen taso. Kaikkein akateemisin kehitystutkimus, jonka tulokset aukeavat vain alan asiantuntijoille, voi pitkällä tähtäyksellä olla kaikkein relevanteinta kehityksen tukemisen kannalta. Juuri tämän vuoksi alan asiantuntijoita tarvitaan niin Suomessa kuin kehitysmaissakin.

Tutkimuksen laatua mitataan usein sillä, missä niiden tuloksia julkaistaan. Siksi on syytä huomata, että tieteellisten aikakauslehtien arvostusluokitukset, jot-

ka perustuvat viittausten runsauteen ja joissa heijastuu amerikkalaisen tutkimustradition valta-asema, eivät suosi monitieteistä kehitystutkimusta. Kehitystutkimuksen laadun arvioimisen kannalta on tärkeää arvostaa juuri siihen erikoistuneita julkaisukanavia ja mm. aluetutkimusta edustavia julkaisukanavia.

4.5 Yhteenveto

Suomalaisten kehitystutkijoiden aktiivisuus on selvässä nousussa samoin kuin kehitykseen ja kehitystutkimukseen kohdistuva kiinnostus. Aktiivisuuden ja kiinnostuksen lisääntyessä voidaan syntyvässä olevaan tutkimusarkkitehtuuriin vaikuttaa. UniPID, Suomen tukemat kansainväliset tutkimuslaitokset, CIMO ja Suomen Akatemia voivat täydentää toisiaan kehitystutkimuksen tukena. Samalla on aiheellista havaita rakennelman heikoudet, tärkeimpien toimijoiden tehtäväkenttien väliin jäävät aukot ja uudet tarpeet. Näistä merkittävimpiä ovat tutkimusrahoituksen vaatimaton taso, institutionaalisen yhteistyön puutteet ja tutkijankoulutuksen tarpeet, joihin palataan tuonnempana. Kehitystutkimuksen edellytysten parantamiseksi ja Suomen resurssien optimaalisen käytön kannalta on tärkeää kehittää alan pohjoismaista ja eurooppalaista yhteistyötä.

Kehitystutkimuksessa tulee kiinnittää huomiota tulosten hyödynnettävyyteen kaikessa kehitysmailhin vaikuttavassa politiikassa. On painotettava tutkimuksen tieteellistä tasoa ja arvostettava kehitystutkimukseen keskittyneitä julkaisukanavia. Akatemian tutkimushankkeiden julkaisuista ja tärkeimmistä tutkimustuloksista on syytä toimittaa tietoja ulkoasiainministeriön kehityspoliittiselle osastolle.

5 RAHOITUSPERIAATTEET

Erytisen kehitystutkimuksen määrärahan olemassaolon ei pidä johtaa kehitystutkimuksen marginalisoimiseen suhteessa muuhun tutkimukseen. Kehitystutkimuksen alaa tulisi laajentaa ja tehdä se nykyistä näkyvämmäksi Akatemian kaiken rahoituksen piirissä. Akatemian tulisi aktiivisesti etsiä keinoja sen tukeman tutkimuksen kehitysrelevanssin tunnistamiseksi ja luontevaksi sisällyttämiseksi osaksi kaikkien toimikuntien rahoittamaa tutkimusta. Kehitystutkimuksen jaosto ja valmisteluryhmä voivat olla aloitteentekijöitä Akatemian toimikuntien suuntaan. Laajan asiantuntemuksensa pohjalta toimikunnilla on valmiudet esittää myös omia linjauksiaan ja aloitteitaan. Tällä tavoin olisi myös mahdollista laajentaa tutkijoiden välistä yhteistyötä ja edesauttaa monitieteisten hankkeiden suunnittelua sekä eri alojen viimeisimmän tiedon hyödyntämistä kehitystutkimuksessa.

Kehitystutkimusmäärärahan ulkopuolella Akademia rahoittaa monia hankkeita, joilla on selviä kehitysvaikutuksia. Tällaisia ovat esimerkiksi Akatemian käynnistämät tutkimusohjelmat ”Globaalimuutos”, ”Syrjäytyminen, eriarvoisuus ja etniset suhteet Suomessa” sekä ”Muuttuva Venäjä”. Kehitystutkimusta rahoitetaan myös Akatemian muiden rahoitusvälineiden avulla kuten tutkijatohorimääräraha, akatemiatutkijan ja akatemiaprofessorin virat, varttuneen tutkijan määräraha, seminaari- ja konferenssirahoitus sekä määrarahat tutkijoiden työskentelyyn ulkomailla.¹⁶

Katsaus Akatemian toimikuntien rahoittamaan tutkimukseen osoittaa, että kehitystä tai kehitysmaita koskevaa tutkimusta on niissä tuettu, joskin eri toi-

mikuntien välillä on eroja (ks. taulukko 2). On tärkeää, että kaikki toimikunnat ottavat ratkaisuisaan huomioon alan tutkimuksen edistämistarpeet.

Taulukko 2: Kehitystutkimuksen rahoitus toimikunnittain Akatemian muissa rahoitusmuodoissa 2000-2004

	BY	KY	LT	TT
<i>tutkijatohtorit</i>	2	3		
<i>akatemiaturkijat</i>	4	6	2	1
<i>akatemiaprofessorit</i>		1		
<i>varttuneet tutkijat</i>	1			
<i>tutkimushankemääräraha</i>	3	5		1

Kehitysulottuvuudet ovat mukana myös esimerkiksi sellaisissa kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunnan rahoittamissa hankkeissa kuin globaalit immateriaalioikeudet, kansainvälinen ympäristöoikeus, ihmisoikeudet ja kulttuurinen moninaisuus, infrastruktuuri ja hyvinvointipalvelut Venäjällä, köyhyys Baltian maaseudulla, kestävä kehitystä edistävä liiketoiminta, globaalit projektistrategiat, globaalitalouden teoria ja historia, bosnia-laisten diaspora, monikulttuurisuusopetus, monietniset yhteisöt sekä muutosyhteiskuntien identiteettipolitiikka ja konfliktinratkaisu. Kehitysvaikutusten näkökulmasta voidaan tarkastella myös useita bio- ja ympäristötieteiden, terveyden tutkimuksen sekä luonnontieteiden ja teknologiatutkimuksen hankkeita.

Tämä kaikki ei poista tarvetta rahoittaa monitieteistä ja tieteidenvälistä kehitystutkimusta edelleenkin erillisellä kehitystutkimuksen määrärahalta. Sen kuten Akatemian muunkin tutkimusrahoituksen perustana on kilpailuun perustuva laatu, joka varmistetaan vertaisarviointimenettelyllä. Hankkeiden arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tutkimuksen vaikuttavuuteen ja tutkimustulosten

¹⁶ ”*Tutkimusrahoituspäätösten perusteet vuonna 2006*”, Suomen Akademia, Helsinki 2005.

mahdolliseen hyödynnettävyyteen.

Määrärahan myöntäminen perustuu vuosittaiseen avoimeen hakuun, jossa noudatetaan Akatemian yleisten rahoituskriteerien lisäksi tässä strategiassa esitettyjä periaatteita. Rahoituspäätökset tekee Akatemian hallituksen nimittämä tutkimuksen toimikuntien jäsenistä koostuva jaosto. Jaostolle tehtävän esityksen valmistelee valmisteluryhmä, jossa Akatemian edustajien lisäksi on ulkoasiainministeriön edustaja ja kaksi ulkopuolista asiantuntijajäsentä. Tutkimushankkeet voidaan rahoittaa nelivuotisinä. Rahoitusta voidaan myöntää myös esitutkimukseen ja tutkimushankkeen valmisteluun yhdessä kehitysmaiden tutkijoiden ja tutkimuslaitosten kanssa. Rahoituspäätöksissä tavoitteena on hankkeiden riittävä kokonaisresurssointi, erityisesti monitieteisyyden ja kansainvälisen yhteistyön sekä perus- ja soveltavan tutkimuksen yhdistämisen toteuttamiseksi.

5.1 Teemat

Koska valtioneuvoston kehityspoliittiset tavoitteet ovat kokonaisvaltaiset ja laajat, Akatemian ja ulkoasiainministeriön tutkimuspoliittiset näkemykset ovat sovitettavissa yhteen kehitystutkimuksen määrärahan osalta. Rahoitettava tutkimus voi kohdistua vuosituhattavoitteiden ja Suomen kehityspoliitiikan kannalta relevantteihin aiheisiin sekä itse kehityspoliitiikan, kehitystavoitteiden ja laajempien kehityskaasuhteiden, joihin kuuluvat myös kansalaisyhteiskunnan ja elinkeinoelämän kehityskaasuhteet, kriittiseen tarkasteluun. Samalla on huolehdittava tutkimuksen riippumattomuudesta täsmällisten tutkimusteemojen valinnassa.

Tutkimusta on aiheellista suunnata jatkossakin yhtäältä terveyteen, ympäristöön, luonnonvaroihin ja koulutukseen liittyvien ongelmien ratkaisuun ja toisaalta kehityksen mahdollisuuksia sääntele-

vien kansainvälisten, kansallisten ja kulttuuristen järjestelmien toiminnan ymmärtämiseen. Tähänastinen tutkimus on kohdistunut mm. sellaisiin aihepiireihin kuin vesi, metsät, uusi teknologia, oikeus saada tietoa ja koulutusta, demokratia, ihmisoikeudet, väkivallattomuus ja rauha sekä kansainvälisen kaupan ehdot ja investointisopimukset. Köyhyys on edelleen tärkeä kansainvälinen ja monitieteinen tutkimusteema, joka sitoo yhteen erilaisia toimijoita eri puolilla maailmaa.

Rahoitusta voidaan kuitenkin uusien tutkimushaasteiden ja tutkijoiden itsensä esiin nostamien tarpeiden mukaan suunnata myös tutkimusohjelmatyypillisesti määriteltäviin temaattisiin hakuihin. Ajankohtaisiin tutkimustarpeisiin liittyvistä viimeaikaisista avauksista maininnan ansaitsevat TKK:n aloite Globaaliteknologia-ohjelman perustamiseksi (2005), Joensuun yliopiston yhdessä UNEPin (United Nations Environment Programme) kanssa toteuttama ”Kansainvälisen ympäristöoikeuden ja diplomatian” -kurssi sekä akateemikko Pirjo Mäkelän aloite ”Globalisaatiotutkimuksen ohjelmaksi” (2004). Jos rahoitusta suunnataan temaattisesti, näiden teemojen valinnassa tulee huomioida teoreettinen ja metodologinen lähestymistapa, tutkimusyhteistyö ja tutkimuskapasiteetin vahvistaminen. Tämän lisäksi tukea voitaisiin osoittaa esimerkiksi hankkeiden kansainväliseen verkottumiseen.

Ulkoasiainministeriön kehityspoliittisten tilaustutkimushankkeiden ja Akatemian kautta rahoitettavan tutkimuksen välillä on pidettävä selvä ero. Selkeästi rajatun politiikkarelevanssin korostaminen voi olla perusteltua ulkoasiainministeriön toimeksiantojen rahoituskriteerinä. Akatemian kehitystutkimuksen määrärahallalla rahoitettavien hankkeiden osalta näin ei kuitenkaan voida toimia. Tutkimuksen kohdentaminen kehityspoliittisessa ohjelmassa nimettyihin tärkeimpiin kump-

panuusmaihin voi sekin olla ukoministeriön omien tilaustutkimusten osalta perusteltua, mutta kehitystutkimuksen määrärahalla rahoitettaville hankkeille ei tällaista rajausta tule asettaa. Tutkimuksen omasta logiikasta nouseva keskittyminen tiettyihin maihin tai alueisiin, jotka usein ovat myös virallisen kehitysyhteistyön kumppanimaita, saattaa silti olla järkevää. Tutkimuksen ja kehitysyhteistyön vaikuttavuuden tunnistaminen ja arvioinnin metodinen kehittäminen ovat molemmille toimijoille yhteinen intressi.

5.2 Monitieteisyys ja tutkijoiden yhteistyö

Talouteen, ympäristöön, luonnonvaroihin, terveyteen, koulutukseen ja niiden välisiin suhteisiin liittyviä kehitysongelmia ei voi ymmärtää ilman paikallisen yhteiskunnan ja kulttuurin tuntemusta. Kehitystutkimus tarvitsee erityisrahoitusta juuri monitieteisenä ja tieteidenvälisenä alana. Se ei saa olla sidottu tieteenaloja erottaviin eturyhmäluonteisiin kilpailuasetelmiin, joiden vuoksi monitieteiset ja uutta rakentavat hankkeet jäävät helposti syrjään. Kehitystutkimuksen määrärahakemusten arvioinneissa tulee painottaa monitieteisyyttä ja tieteidenvälisyyttä.

Monitieteisyys, tieteidenvälisyys ja ongelmakeskeisyys tekevät tutkimusryhmien kokoamisen mielekkääksi. Tuomalla yhteen eri tieteenalojen edustajia voidaan taata kokonaisvaltainen lähestymistapa ja tuomalla yhteen eri alueiden tuntilijoita voidaan tuottaa vertailevaa tutkimusta. Samalla on kuitenkin muistettava, että kehitystutkimuksen piiriin kuuluu myös sellaista tutkimusta, joka ei suosi suuria tutkimusryhmiä vaan etenee ennemminkin yhden tai kahden tutkijan työn kautta. Tämä ei merkitse sitä, ettei tällaista yksilöllistä tutkimusta olisi mielekästä kytkeä laajempiin hankkeisiin, joissa tutkijat voivat yhdessä muotoilla

ja testata hypoteeseja, kerätä ja jakaa aineistoja ja kehittää metodeja. On kuitenkin vältettävä tilannetta, jossa tutkijat joutuvat rakentamaan keinotekoisesti laajoja projekteja eikä korkeatasoisia pienten ryhmien hankkeita tueta niiden pienuuden vuoksi. Tutkimushankkeen koherenssi ja toteuttamiskelpoisuus ovat sen tieteellisen laadun ohella rahoituksen myöntämisen ensisijaisia perusteita.

Suomalaisen kehitystutkimuksen vahvistamiseksi on tärkeää lisätä alan yhtenäisyyttä tutkijoiden yhteistyötä kehittämällä. Eri yliopistojen yksikköjä tulisi rohkaista verkostoitumaan aktiivisesti sekä etsimään uusia yhteistyön muotoja ja resurssien yhdistämisen kautta saatavaa synergiaetua. Kehitystutkimuksen määrärahalla voidaan edistää hankkeiden sisään rakennettua tutkimusyhteistyötä, johon on syytä jatkossakin kiinnittää huomiota hanke-ehdotusten arvioinnissa.

5.3 Kehitysmaiden tutkimuskapasiteetin vahvistaminen

Kehitysyhteistyön tavoitteisiin kuuluu kehitysmaiden omien voimavarojen rakentaminen. Tätä tutkimuskapasiteetin vahvistaminen tukee kestäväällä tavalla.

Yhteistyö kehitysmaiden tutkijoiden ja tutkimuslaitosten kanssa on luonteva osa kehitystutkimusta ja tuottaa itsessään kapasiteetin rakentamisen kautta kehitystä. Tutkimuskapasiteettiin kuuluvat tutkimustiedon tarpeen tunnistamiseen ja tiedon tuottamiseen ja soveltamiseen tarvittavat tieteellisen työn välineet ja taidot: tutkijat, tutkimuslaitokset, tutkimuksen rahoitus, tutkimusvälineet ja kommunikation välineet.¹⁷ Kehitysmaiden tutkimuskapasiteetin vahvistamiseksi tarvitaan merkittäviä investointeja tut-

¹⁷ Ks. ”*Enhancing Research Capacity in Developing and Transition Countries*”, Swiss Commission for Research Partnerships with Developing Countries, Berne 2001.

kimusinfrastruktuuriin, korkeakoulutukseen ja tutkimuslaitoksiin. Tämä on ensisijaisesti kunkin maan itse tehtävä. Pohjoinen-etelä -yhteistyöllä voi olla tässä tukeva ja täydentävä rooli.

Ulkoasiainministeriön kehityspoliittisella osastolla valmistellaan Suomen ja kehitysmaiden yliopistojen välisen institutionaalisen yhteistyön tukemista, jonka pilottivaihe on käynnistymässä syksyllä 2005. Institutionaalisen yhteistyön puitteissa pitäisi olla mahdollista lähettää suomalaisia opiskelijoita ja jatko-opiskelijoita kehitysmaihin ja tukea kehitysmaista tulevien jatko-opiskelijoiden koulutusta Suomessa.

Institutionaalisten suhteiden kautta voidaan tukea tutkimus- ja koulutusyhteistyön vakiintumista kehitysmaissa ja Suomessa sijaitsevien yliopistojen ja tutkimuslaitosten välille. UniPID on tässä suhteessa tärkeä aloite, jonka pitkäjänteinen tukeminen olisi kehityspoliittisten tavoitteiden kannalta hyödyllistä.

Kehitysmaiden tutkijoiden osallistuminen tutkimushankkeisiin on seikka, johon tulee kehitystutkimuksen määrärahalla rahoitettavissa hankkeissa suhtautua myönteisesti. Osana korkeatasoista tutkimussuunnitelmaa tutkimusyhteistyö kehitysmaiden tutkijoiden kanssa luetaan ansioksi rahoituspäätöksiä tehtäessä. Akatemia voisi lisäksi käynnistää laajempaa strategista keskustelua siitä, millä aloilla ja millä tavoin institutionaalista tutkimus- ja tutkijankoulutusyhteistyötä kehitysmaiden kanssa tulisi kehittää ja siten vahvistaa kehitysmaiden tutkimuskapasiteettia.

5.4 Tutkijankoulutus

Tutkijankoulutus kuuluu elimellisenä osana tutkimusalan uusiutumiseen ja hyvään tutkimusyhteistyöhön. Se koskee sekä suomalaisia että ulkomaalaisia jatko-opiskelijoita ja jo tohtorintutkimon

suorittaneita, post doc -vaiheen tutkijoita. Korkeatasoisen tutkijankoulutuksen tarjoamiseksi on tärkeää hyödyntää tutkimusalan parhaat voimat.

Kehitystutkimuksen alalla on oma valtakunnallinen tutkijakoulunsa Devestu (Finnish Graduate School for Development Studies), jossa on vuosille 2003–2006 yhteensä viisi opetusministeriön rahoittamaa paikkaa. Ohjelmassa on lisäksi kaksi Helsingin yliopiston vuosiksi 2005–2009 rahoittamaa paikkaa sekä toistakymmentä ns. statusopiskelijaa. Viimeksi mainitut tekevät tutkimusta muulla rahoituksella tai kokonaan ilman rahoitusta, mutta voivat osallistua ohjelmaan sen täysivaltaisina jäseninä. Devestun koordinaatiosta vastaa Helsingin yliopiston kehitysmatutkimuksen laitos. Siinä on mukana kahdeksan laitosta viidestä eri yliopistosta: Helsingin yliopiston lisäksi Turun, Tampereen ja Jyväskylän yliopistoista sekä Helsingin kauppa-korkeakoulusta. Devestu järjestää seminaareja ja tutkijankoulutuskursseja, myös yhteistyössä etenkin pohjoismaisten kumppaneiden kanssa, ja tarjoaa opiskelijoille aktiivista ohjausta pienryhmissä ja henkilökohtaisesti.

Kehitystutkimuksen kannalta merkittävää tutkijankoulutusta annetaan myös sellaisissa alueellisissa tutkijakouluissa kuin Amerikkojen tutkimuksen tutkijakoulu, jossa on ollut viisi opetusministeriön rahoittamaa paikkaa vuosille 2002–2005, ja Aasian tutkijakoulu k uudella paikalla vuosille 2002–2005. Molemmat koulut saivat vuonna 2005 jatkoa näillä paikkamäärillä vuoteen 2009.

Kehitystutkimuksen alalla toimivien tutkijakoulujen nuoruuden vuoksi niiden toimintaa ei voi vielä kokonaisuutena arvioida, mutta mukana olleilta opiskelijoilta saatu palaute on ollut myönteistä. Alan tutkijakoulujen merkittävin ongelma liittyy kenttätöyköluihin. Paikat ovat niukasti palkattuja eikä opiske-

lijoilla ole itsellään varaa rahoittaa kentyöokausia. Tämän vuoksi lisärahoitusta on jouduttu hankkimaan monista eri lähteistä. Koska kyse on suhteellisen pienistä rahamääristä, joilla kuitenkin on ratkaisevan tärkeä merkitys itse koulutuksessa, tulisi pulma ratkaista pikaisesti. Lisärahoitus tutkijakouluille kenttätöiden tekemistä varten tulisi nähdä osana tutkijankoulutuksen kansainvälistymisen vahvistamista. Tutkijakoulujen kansainvälistäminen on osa Akatemian strategiaa, ja siihen osoitettavat voimavarat ovat lisääntymässä.

Valtion tiede- ja teknologia-neuvoston kansainvälistämisstrategiassa vuodelta 2004 todetaan, että ”on investoitava tutkijanuran kehittämiseen, tutkijankoulutuksen ja sen rekrytointipohjan kansainvälistämiseen ja ulkomaisten tutkijoiden Suomessa työskentelyn esteiden poistamiseen.” Strategia korostaa kansainvälisten verkostojen ja yhteistyökanavien merkitystä sekä tasapainoisen globaalien, eurooppalaisen ja kansallisen näkökulman yhdistämistä. Näitä tavoitteita silmällä pitäen on huolestuttavaa, että ulkomaisten jatko-opiskelijoiden määrä Suomessa on edelleen vähäinen.¹⁸ Varsinkin kehitysmaista olisi tulossa paljon enemmän jatko-opiskelijoita, jos heidän opintojensa rahoitus saataisiin järjestymään.

Keväällä 2004 toteutettiin kyselytutkimus Suomessa asuvien ja Suomeen muuttavien ulkomaisten tutkijoiden ja jatko-opiskelijoiden tarpeista.¹⁹ Suomeen lähtemisen motiivina oli kyselyn perusteella tutkijanuramahdollisuuksien puuttuminen, tutkimusinfrastruktuurin heikkoudet, taloudelliset ongelmat tai muut koettelemukset omassa lähtömaassa. Suomessa houkutteli vastaavasti tutkimusympäristön korkea taso ja elinolojen vakaus. Vaikka ulkomaisten tutkijoiden määrä Suomessa kaiken kaikkiaan on suhteellisen pieni verrattuna moniin muihin EU-maihin, kehitysmaista tule-

vien tutkijoiden määrä on tässä joukossa merkittävä. Se on myös osoitus kansainvälisen tutkijavaihdon potentiaalista.

Akatemian on syytä rohkaista tutkimusryhmiä ja tutkijoita kytkemään toimintojaan tutkijankoulutushankkeisiin sekä Suomessa että kehitysmaissa. Tutkijankoulutustehtävä on kuitenkin siinä määrin mittava ja tärkeä, että sen hoito vaatii lisää resursseja. Koulutuksessa on myös selviä puutteita tarvittavaa asiantuntijuutta silmällä pitäen. Ehkä merkittävin näistä koskee kehitystaloustieteellisen jatkokoulutuksen tarvetta.²⁰

Kehitysmaista tulevien tutkijoiden koulutusmahdollisuuksia Suomessa tulee parantaa. On havaittavissa, että eri rahoittajien välillä on selkeä aukko juuri jatko-opiskelijoiden rahoituksen kohdalla. CIMO:n North-South -ohjelmalla tuetaan korkeakoulujen perustutkintotason opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta. On aiheellista pikaisesti selvittää, miten kehitysmaista tulevien tutkijoiden pitkäaikaisempaa koulutusta voitaisiin tukea joko CIMO:n ohjelmia kehittämällä tai muilla mekanismeilla. Esimerkiksi CIMO Fellowship -toimintatapa voisi olla toimiva instrumentti kehitysmaiden jatko-opiskelijoiden rahoitukseen ja voi-

¹⁸ Tämä käy ilmi muun muassa Henriikka Kati-lan Akatemiassa tekemästä selvityksestä ”Yhteenveto tutkijakoulujen jatkoohjelmien tiedoista: 15.2.2005 päättynyt tutkijakoulubaku”, 11.10.2005.

¹⁹ Projekti oli Suomen Akatemian koordinoima ja Euroopan komission rahoittama. Kyselyyn vastanneista 859 tutkijasta yli puolet tuli OECD/DAC -luokituksen mukaisista kehitysmaista ja kaikkiaan noin neljännes Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maista. Ks. *Mobile Minds: Survey of foreign PhD students and researchers in Finland, Publications of the Academy of Finland 1/05, Helsinki 2005.*

²⁰ Pertti Haaparannan muistio ”Suomalaisen taloustieteellisen kehitysmaatutkimuksen kehittämisestä ja hyödyntämisestä suomalaisessa kehitysyhteistyössä” (2004). Valtakunnallisessa kansantaloustieteen tutkijakoulussa on muutamia kehitystaloustieteestä väitöskirjaa tekeviä.

taisiin mahdollisesti liittää itsenäisenä osana North-South -ohjelman jatkosuunnitelmiin. Myös EU:n Erasmus Mundus -ohjelma tarjoaa mahdollisuuden yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa.

Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota mahdollisten lukukausimaksujen vaikutuksiin. Mikäli valtioneuvosto päättää, että Suomessa aletaan periä lukukausimaksuja EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta, on tärkeää että luodaan rahoitusjärjestelmä kehitysmaista tulevia vähävaraisia opiskelijoita varten.

5.5 Kehitystutkimuksen määräraha

Suomen Akatemian kautta suunnattava kehitystutkimuksen tuki perustuu Akatemian ja ulkoasiainministeriön yhteistyöhön, jonka puitteissa molemmat osoittavat varoja tutkimuksen tukemiseen ja osallistuvat tutkimusrahoituksen valmisteluun. Käytännössä määräraha on osoitettu Akatemian myöntämisvaltuudesta joka kolmas vuosi ja ulkoasiainministeriöstä kahtena muuna vuotena. Rahoituksen vuositaso on nykyisellään 2,5 miljoonaa euroa. Summa on vaatimaton verrattuna muihin Pohjoismaihin. Sillä on kuitenkin toistaiseksi kyetty vastaamaan kohtuullisesti ”kysyntään.”

Suomalaisen kehitystutkimuksen aktiiviteettitaso on selvästi nousemassa. Tästä kertovat esimerkiksi UniPID ja Kepan Kehityskysymysten tutkija-toimija -verkosto sekä yliopistojen ja korkeakoulujen omat aloitteet. Vastikään aloitettu tutkijankoulutus tuo pian ”markkinoille” myös uuden tutkijasukupolven, joka tulee osallistumaan hakuihin. Näiden syiden vuoksi kehitystutkimuksen rahoituksen lisäys on perusteltua. Se on myös mahdollista osana kehitysyhteistyövarojen yleistä kasvua.

Kehitystutkimuksen määrärahan vuositaso on syytä nostaa 3 miljoonaan euroon. Tutkimuksen kokonaisrahoituk-

sesta ulkoasiainministeriön osuus olisi kaksi kolmasosaa ja Akatemian vastaavasti yksi kolmasosa. Määräraha osoitetaan kehitystutkimuksen jaostolle vuosittain ja rahoituspäätökset tehdään vuosittain tammikuussa järjestettävän avoimen haun ja hakemusten ulkoisen arvioinnin pohjalta. Kehitystutkimuksen alan kehitystä ja määrärahan hakuaktiiviteettia on seurattava huolellisesti. Rahoituksen kohtuullinen taso on turvattava myös tulevaisuudessa.

5.6 Yhteenveto

Suomen Akatemian toimikunnat ovat tukeneet kehitystä tai kehitysmaita koskevaa tutkimusta, joskin eri toimikuntien välillä on eroja. On tärkeää, että kaikki toimikunnat kiinnittävät kaikessa tutkimusrahoituksessa huomiota kehityksen kannalta relevanttiin tutkimukseen ja tämän tutkimuksen tunnetuksi tekemiseen. Vastaavasti on tärkeää, että kehitystutkijat itse hakevat myös Akatemian muuta rahoitusta ja siten hyödyntävät erityisesti tutkimusohjelmien, tutkijankoulutuksen ja tutkimusyhteistyön tukemisen mahdollisuuksia tutkijanuran eri vaiheissa.

Tutkijakoulut ovat uusi ja tärkeä elementti suomalaisessa kehitystutkimuksessa. Tutkijakoulujen paikkamääriä ja kehitysmaista tulevien tutkijakoulutettavien määriä tulisi lisätä ja tutkijakoululaisten kenttätöitä rahoittaa, mihin tarvitaan lisäresursseja.

Kehitystutkimuksen määrärahaa on syytä kasvattaa ja seurata määrärahan tasoa myös tulevaisuudessa suhteessa kysyntään, kehitystutkimuksen kehitykseen ja alan uusiin haasteisiin.

Kehitystutkimushankkeita ja niiden tuloksia arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota tutkimuksen vaikuttavuuteen ja tutkimustulosten hyödyntämiseen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Kehitystutkimus on luonteeltaan lähinnä soveltavaa tutkimusta, mutta ammentaa eri alojen perustutkimuksesta. Perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen välinen ero ei ole jyrkkä. Tärkeää on että kehitystutkimuksessa voidaan käyttää kaikkien tieteenalojen menetelmiä ja tuloksia. Tämän vuoksi alan monitieteisestä ja tieteidenvälisestä luonteesta on pidettävä huolta.

Tutkimuksen rahoituksessa Suomen Akatemian ja ulkoasiainministeriön yhteistyö on toiminut hyvin. Sekä ulkoasiainministeriö että Akatemia pitävät rahoituksen jatkamista omien tavoitteiden mukaisena. Näin ollen nykyisen tapaista käytäntöä on syytä jatkaa. Samalla on syytä kiinnittää huomiota uusiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin.

Kehitystutkimuksen strategiatyöryhmä suosittaa

1) Kehitystutkimuksen tutkimusmäärärahan osalta, että

- tutkimusalaa kuvataan termillä kehitystutkimus,
- määrärahaa kasvatetaan 3 miljoonaan euroon vuodessa,
- määrärahaa suunnataan ensisijaisesti monitieteisiin tai tieteidenvälisiin tutkimushankkeisiin,
- rahoitetaan sekä laajoja monipuolista ja monitasoista yhteistyötä sisältäviä hankkeita että pieniä hankkeita,
- rahoitusta voidaan tutkimustarpeiden mukaan suunnata temaattisesti kehitystutkimuksen jaoston ja valmisteluryhmän esityksestä,
- hanke-ehdotusten arvioinnin kriteereinä ovat tutkimuksen tieteellinen laatu sekä hankkeen koherenssi ja toteuttamiskelpoisuus,
- hankearvioinnissa ja tutkimusraportoinnissa kuvataan tutkimuksen vai-

kuttavuutta ja tutkimustulosten mahdollista hyödynnettävyyttä,

- *kehitysmaiden tutkimuskapasiteetin rakentamiseen suhtaudutaan suopeasti silloin, kun kehitysmaiden tutkijoiden osallistuminen edesauttaa hankkeen onnistumista myös tieteellisesti;*

2) institutionaalisen yhteistyön osalta, että

- *opetusministeriön ja yliopistojen välisissä tulosneuvotteluissa kiinnitetään huomiota yhteistyön kehittämiseen kehitysmaiden yliopistojen kanssa,*
- *ulkoasiainministeriö tukee suomalaisten ja kehitysmaiden yliopistojen ja tutkimuslaitosten välistä pitkäjänteistä yhteistyötä,*
- *kootaan yhteen Akatemian rahoittamissa hankkeissa toteutuvan tutkimusyhteistyön kokemuksia yhteistyömallien vahvistamiseksi ja uusien yhteistyömuotojen kehittämiseksi;*

3) kansainvälisen rahoituksen osalta, että

- *Akatemia välittää tietoja ja antaa neuvoja EU:n tutkimusohjelmien ja NordForskin mahdollisuuksista suomalaisille tutkijoille,*
- *pyritään vaikuttamaan EU:n ohjelmien kehittämiseen monitieteisempään ja joustavampaan suuntaan;*

4) tutkijankoulutuksen osalta, että

- *kehitystutkimuksen tohtorikoulutettavien paikkoja lisätään,*
- *ulkoasiainministeriö tutkii yhdessä opetusministeriön kanssa mahdollisuuksia rahoittaa kehitysmaista tulevien jatko-opiskelijoiden opiskelua Suomessa,*
- *luodaan väline, jolla voidaan rahoittaa tohtorikoulujen kansainvälistymistä ja jatko-opiskelijoiden kehitysmaihin suuntautuvia kenttätöitä.*

LYHENTEET

<i>BKT</i>	<i>bruttokansantuote</i>	<i>NIAS</i>	<i>The Nordic Institute for Asian Studies</i>
<i>BY</i>	<i>biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunta</i>	<i>OECD</i>	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>
<i>CGIAR</i>	<i>Consultative Group on International Agricultural Research</i>	<i>OPM</i>	<i>opetusministeriö</i>
<i>CIMO</i>	<i>Centre for International Mobility</i>	<i>RUF</i>	<i>Forskningsrådet for Udviklingsforskning</i>
<i>DEVESTU</i>	<i>Finnish Graduate School in Development Studies</i>	<i>SA</i>	<i>Suomen Akatemia</i>
<i>EADI</i>	<i>European Association of Development Research and Training Institutes</i>	<i>SADC</i>	<i>Southern African Development Community</i>
<i>ECDPM</i>	<i>European Centre for Development Policy Management</i>	<i>SAREC</i>	<i>SIDA's Department for Research Cooperation</i>
<i>ENRECA</i>	<i>Enhancement of Research Capacity in Developing Countries</i>	<i>SIDA</i>	<i>Swedish International Development Cooperation Agency</i>
<i>ETA</i>	<i>Euroopan talousalue</i>	<i>Stakes</i>	<i>Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus</i>
<i>EU</i>	<i>Euroopan unioni</i>	<i>SYKE</i>	<i>Suomen ympäristökeskus</i>
<i>GLO</i>	<i>globaaliasioiden osasto</i>	<i>TT</i>	<i>terveyden tutkimuksen toimikunta</i>
<i>IIASA</i>	<i>International Institute of Applied Systems Analysis</i>	<i>TTK</i>	<i>Teknillinen korkeakoulu</i>
<i>INCO-Dev</i>	<i>International Cooperation – Development</i>	<i>UM</i>	<i>ulkoasiainministeriö</i>
<i>KEO</i>	<i>kehityspoliittinen osasto</i>	<i>UPI</i>	<i>Ulkopoliittinen instituutti</i>
<i>KEPA</i>	<i>kehitysyhteistyön palvelukeskus</i>	<i>UNDP</i>	<i>United Nations Development Programme</i>
<i>KY</i>	<i>kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta</i>	<i>UNEP</i>	<i>United Nations Environment Programme</i>
<i>LT</i>	<i>luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta</i>	<i>Unesco</i>	<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation</i>
<i>LUCED-I&UA</i> ...	<i>Linked University Consortia for Environment and Development - Industry and Urban Areas</i>	<i>UniPID</i>	<i>Universities Partnership for International Development</i>
<i>MDG</i>	<i>Millennium Development Goals</i>	<i>VITRI</i>	<i>Vuikki Tropical Resources Institute</i>
<i>Metla</i>	<i>Metsäntutkimuslaitos</i>	<i>WIDER</i>	<i>World Institute of Development Economics Research</i>
<i>NAI</i>	<i>Nordiska afrikainstitutet</i>	<i>WTO</i>	<i>World Trade Organisation</i>
<i>NEPAD</i>	<i>The New Partnership for Africa's Development</i>	<i>YK</i>	<i>Yhdistyneet Kansakunnat</i>

LIITE I

Vuosituhatjulistuksen kehitystavoitteet (Millennium Development Goals, MDG):

Tavoite 1.

Äärimmäisen köyhyyden ja nälän poistaminen

- *Alle 1 USD päivässä ansaitsevien osuuden puolittaminen vuoteen 2015*
- *Nälkäisten osuuden puolittaminen vuoteen 2015*

Tavoite 2.

Peruskoulutusmahdollisuuksien takaa- minen kaikille

- *Kaikilla lapsilla mahdollisuus suorittaa peruskoulutus 2015*

Tavoite 3.

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja naisten aseman parantaminen

- *Sukupuolten välisten eriarvoisuuden poistuminen ensimmäisellä ja toisella asteella vuoteen 2005 mennessä sekä kaikilla koulutuksen tasoilla 2015*

Tavoite 4.

Lapsikuolleisuuden vähentäminen

- *Alle 5-vuotiaiden kuolleisuuden vähentäminen kahdella kolmanneksella vuoteen 2015*

Tavoite 5.

Parantaa odottavien äitien terveydentilaa

- *Vähentää äitikuolleisuutta kolmella neljänneksellä vuoteen 2015*

Tavoite 6.

Hiv/aids:in, malarian sekä muiden tautien vastainen taistelu

- *Hiv/aids:in leviämisen pysäyttäminen ja kääntäminen laskuun vuoteen 2015*
- *Malarian ja muiden merkittävien tautien leviämisen pysäyttäminen ja kääntäminen laskuun vuoteen 2015*

Tavoite 7.

Ympäristön kestäväan kehityksen varmistaminen

- *Kukin maa sisällyttää kehityspolitiikkaansa kestäväan kehityksen periaatteet ja pysäyttää luonnonvarojen hupenemisen*
- *Veden ja sanitaation puutteesta kärsivien määrän puolittaminen vuoteen 2015*
- *Vähintään 100 miljoonan slummi-asukkaan elämän laadun parantaminen vuoteen 2020*

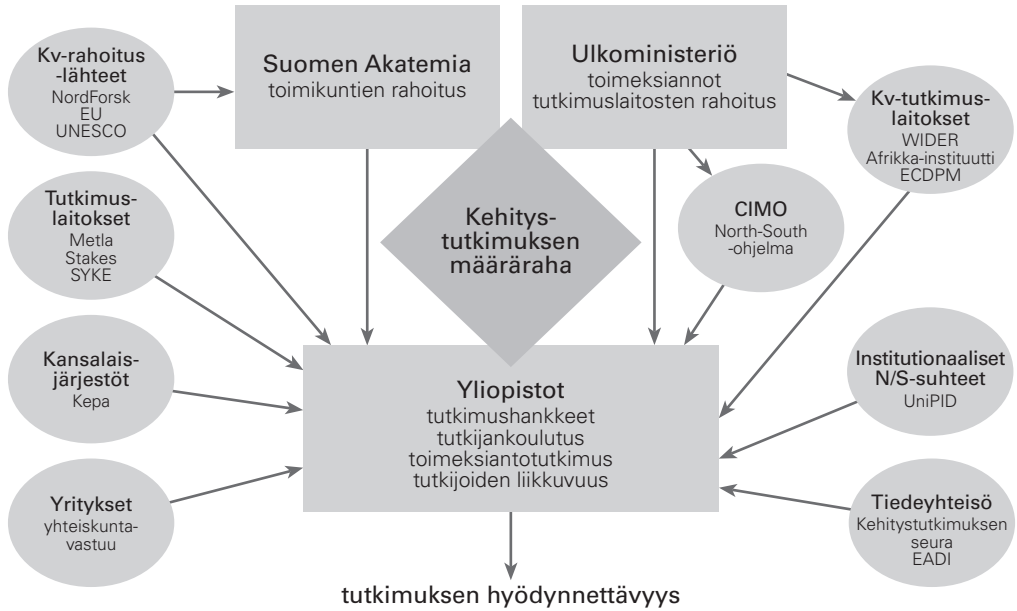
Tavoite 8.

Luoda globaali kumppanuus kehitykselle

- *Kehittää oikeudenmukaista ja sääntöperustaista kansainvälistä kauppaa- ja rahoitusjärjestelmää*
- *Lisätä kehitysyhteistyötä köyhyyden vähentämiseen sitoutuneille kehitysmailla*
- *Vastata vähiten kehittyneiden maiden erityisiin tarpeisiin*
- *Ratkaista kehitysmaiden velkaongelma kansallisin ja kansainvälisin toimin, jotta velkataakasta tulee pitkällä tähtäimellä siedettävä*
- *Luoda ja toteuttaa yhdessä kehitysmaiden kanssa strategioita nuorten työllistämiseksi*
- *Uuden teknologian ja erityisesti informaatioteknologian hyötyjen saattaminen kehitysmaiden käyttöön yhdessä yksityisen sektorin kanssa*
- *Turvata välttämättömien lääkkeiden saatavuus kehitysmailla yhteistyössä lääketeollisuuden kanssa*

Lähde: Kehityspoliittinen ohjelma: valtioneuvoston periaatepäätös 5.2.2004.

LIITE II

LIITE III

Kehitysyhteistyö	Institutionaalinen yhteistyö	Tutkimushankkeet	Suomen Akatemia	Tutkimuslaitokset	Tutkimuslaitokset
Kahdenvälinen yhteistyö tutkimus- ja korkeakoulusektorilla	Korkeakoulujen North-South-vaihto-ohjelma CIMO 850 000 €	Tilaututkimus 200 000 € MOSSE-ohjelma OECD/DEV koherenssi-hanke 200 000 €	Kehitystutkimuksen ohjelma 1,8 M €	Pohjoismainen Afrikka-instituutti 336 000 € ECDPM 110 000 €	CGIAR 1 340 000 € UNRISD 220 000 € WIDER 330 000 €
UM eri osastot	UM/KEO			UM/GLO	
Muu rahoitus (tutkimus- ja korkeakoulusektorin yhteistyö)	Kehityspoliittinen tutkimusrahoitus				
UM:n rahoitus tutkimus- ja korkeakoulusektorin toiminnalle kehitysyhteistyövaroista vuonna 2004					

LIITE IV

SUOMEN AKATEMIA

ASETTAMISKIRJE

27.9.2004

Dnro

Jakelussa mainituille

SUOMEN AKATEMIAN KEHITYSTUTKIMUKSEN STRATEGIATYÖRYHMÄ

Suomen Akatemia on tänään asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus Akatemian kehitystutkimuksen strategiaksi ja määrittellä linjaukset, jotka liittyvät kehitystutkimuksen määräraahakuihin osana Akatemian tutkimusrahoitusta. Työryhmän tulee työssään erityisesti ottaa huomioon Suomen Akatemian ja ulkoasiainministeriön yhteistyö kehitystutkimuksen rahoittamisessa.

Tätä varten työryhmän tulee:

- määrittellä kehitystutkimuksen tavoitteet Akatemian tutkimuspolitiikassa ja -rahoituksessa,
- määrittellä kehitystutkimuksen määrärahan tavoitteet suhteessa Suomen kehityspoliittiseen ohjelmaan ja ulkoasiainministeriön tutkimuspoliittisiin linjauksiin,
- määrittellä kehitystutkimuksen yleiset tarpeet sekä arvioida tutkimusrahoituksen suunnittamisen erityistä tarvetta,
- tehdä ehdotuksia kehitystutkimuksen edistämiseksi tieteidenvälisenä ja kansainvälisenä tutkimusalana
- tehdä ehdotuksia kehitystutkimuksen määräraahakujen, tutkimuksen raportoinnin sekä rahoituksen seurannan ja arvioinnin toimeenpanosta,
- tehdä ehdotuksia tutkijakapasiteetin vahvistamiseksi mm. tutkijakouluysteistyön avulla,
- tehdä muita tarpeelliseksi katsomiaan ehdotuksia kehitystutkimusstrategian toteuttamiseksi.

Työryhmän puheenjohtajana toimii pääjohtaja Raimo Väyrynen ja jäseninä professori Eila Helander Suomen Akatemian kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunnasta,

opetusneuvos Heidi Kuusi, opetusministeriöstä,

professori Liisa Laakso Jyväskylän yliopistosta,

apulaisosastopäällikkö Juhani Toivonen, ulkoasiainministeriöstä (varahenkilö yksikönpäällikkö Sinikka Antila),

akatemiattutkija Olli Varis Teknillisestä korkeakoulusta ja

professori Timo Vesikari Suomen Akatemian terveyden tutkimuksen toimikunnasta.

Työryhmän sihteerinä toimii tiedeasiantuntija Riitta Launonen.

Työryhmän toimikausi päättyy 1.4.2005.

Ylijohtaja, tutkimus

Anneli Pauli

Ylijohtaja, hallinto

Juha Sarkio

Kehitystutkimuksella on vakiintunut asema suomalaisessa tiedekentässä. Kehitystutkimukseen sisältyy kehitysmaita koskevat tutkimuskysymykset kaikilla tasoilla ja eri tieteenalojen näkökulmista. Kehitystutkimus sijoittuu tiede- ja yhteiskuntapolitiikan risteykseen.

Suomen Akatemian kehitystutkimuksen strategiassa linjataan alan tutkimuksen kehittämistä ja rahoittamista. Strategia määrittelee kehitystutkimuksen tavoitteet Akatemian tutkimuspolitiikassa ja tutkimusrahoituksessa sekä kehitystutkimuksen yleiset tarpeet. Siinä tehdään myös ehdotuksia kehitystutkimuksen edistämiseksi tieteidenvälisenä ja kansainvälisenä tutkimusalana.

Strategia keskittyy Suomen Akatemian ja ulkoasiainministeriön määrärahalla rahoitettavaan tutkimukseen ja selventää eri toimijoiden välisiä vastuualueita ja työnjakoa.

SUOMEN AKATEMIA

Vilhonvuorenkatu 6 • PL 99, 00501 Helsinki
Puhelin (09) 774 881 • Faksi (09) 7748 8299
www.aka.fi • viestinta@aka.fi